

خبرنامه

دیرخانه هایش بین المللی

علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه محمد تقی مصباح یزدی (ره)

سوره الفاتحه

■ **دبیر علمی:**

حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح

■ **دبیر اجرایی:**

حجت الاسلام دکتر محمد فولادی وندا

■ **سر دبیر:**

دکتر هادی عرب

■ **نشانی دبیرخانه همایش:**

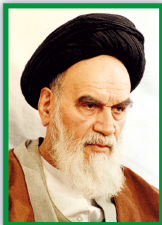
قم، بلوار جمهوری اسلامی،
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

■ **تلفن:**

۰۲۵-۳۲۱۱۳۴۵۶

■ **نشانی سایت و کانال:**

<http://icihs.iki.ac.ir>

اسلام از هنگام ظهورش متعرض نظام‌های حاکم در جامعه بوده و خود دارای سیستم و نظام خاص اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی بوده است که برای تمامی ابعاد شئون زندگی فردی و اجتماعی قوانین خاصی وضع کرده است و جز آن را برای سعادت جامعه نمی‌پذیرد.

(صحیفه امام، ج ۵، ص ۳۸۹)

اساتید و صاحب‌نظران و پژوهشگران و محققین باید به دنبال تدوین علوم انسانی منطبق با مبانی اسلام بروند؛ یعنی علوم انسانی‌ای که براساس فلسفه‌های نادرست و غلط مادی شکل نگرفته باشد؛ همچنان‌که امروز علوم انسانی غربی این‌جوری است. بالاخره اگر علوم سیاسی یا اقتصادی یا فلسفه یا مدیریت و بقیه علوم انسانی، مبتنی بر نگرش مادی به دنیا باشد و با ارزش‌های مادی بنا شده باشد، طبعاً نمی‌تواند خواسته‌ها و آرمان‌های جامعه‌ای را که مسلمان و مؤمن به معارف اسلامی هستند برآورده کند.

(بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان، ۱۳۸۹/۵/۳۱)

علوم انسانی در اثبات یا ابطال مسائل مربوط به خود... بر اصولی مبتنی اند که آگاهانه یا ناآگاهانه پذیرفته شده‌اند. این اصول از مبانی معرفت‌شناختی آغاز می‌شود و تا مبانی هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، ارزش‌شناختی و دین‌شناختی پیش می‌روند... برای تولید علوم انسانی براساس مبانی استوار و متین عقلی به چنین طرح جامع و گسترده‌ای نیاز است.

(رابطه علم و دین، ص ۲۴۰)

فهرست مطالب

.....	سخن سردبیر	◀
۵.....	دکتر هادی عرب	
۷.....	معرفی همایش	◀
.....	گفتگو با دبیر علمی همایش	◀
۱۷.....	حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح	
.....	گفتگو با دبیر ستاد همایش	◀
۱۹.....	حجت الاسلام محمد حسین رجبی	
.....	گفتگو با دبیر اجرایی همایش	◀
۲۱.....	حجت الاسلام دکتر محمد فولادی وندا	
.....	گفتگو با معاون پژوهش	◀
۲۳.....	حجت الاسلام والمسلمین دکتر قاسم ابراهیمی پور	
.....	گفتگو با رئیس نمایندگی جامعه المصطفی العالمیه در افغانستان	◀
۲۵.....	حجت الاسلام دکتر سید عبد الحمید ثابت	
۲۷.....	معرفی چکیده برخی مقالات رسیده به همایش	◀
.....	مصاحبه	◀
۳۳.....	حجت الاسلام دکتر محسن منطقی	
.....	مصاحبه	◀
۳۹.....	حجت الاسلام دکتر محمد جواد نوروزی	
۴۳.....	نشست های علمی بین المللی	◀
۶۱.....	معرفی کتاب	◀

سخن سردبیر

• دکترهادی عرب

انسان‌ها در طول دوران حیات خود در تمدن‌های مختلف، برای سامان دادن زندگی خود در ساحت‌های متنوع فردی و اجتماعی همواره به دنبال دستیابی به آگاهی و دانش برای داشتن زیستی بهتر بوده‌اند. در میان علوم گوناگون، آنچه بیش از همه نقش راهبردی و استراتژیک داشته و به تبع آن در مدیریت جوامع انسانی نقش‌آفرینی بیشتری ایفا کرده، علوم انسانی است. آنچه امروزه به نام علوم انسانی خود را بر ذهن و فکر نخبگان و اندیشمندان در محافل آکادمیک دنیا مسلط ساخته و بر آن است تا در عرصه عمل نیز سبک زندگی انسان‌ها را در سطوح و عرصه‌های گوناگون با محوریت خود شکل‌دهی کند، محصول تمدن مادی و سکولاری است که با رنسانس آغاز و پس از آن طی قرون مختلف خود را در عرصه نظر و عمل امتداد بخشیده است. نگاهی گذرا بر نظریات علوم انسانی و نیز سرنوشت کشورها در قرون مختلف، نشانگر آن است که بی‌تردید باید علوم انسانی را نرم‌افزار مدیریت جوامع و دولت‌ها دانست که لاقط طی چند قرن گذشته مدیریت آن با کشورهای غربی بوده است و با همین ابزار توانسته‌اند حکمرانی علمی و فرهنگی و به تبع آن حکمرانی سیاسی خود را بر دیگران تحمیل سازند.

اما در جمهوری اسلامی ایران، پس از پیروزی انقلاب اسلامی، و با توجه به ماهیت کاملاً متفاوت این حرکت و تضاد بنیادین با گفتمان غالب در فضای اندیشگی علوم انسانی، ابتدا تعطیلی دانشگاه‌ها در دستور کار قرار گرفت تا تدریس علوم انسانی ترجمه‌ای متوقف و علوم انسانی با رویکرد اسلامی جایگزین آن شود. اما به دلیل ماهیت زمان‌بر بودن تولید و ترویج علوم انسانی اسلامی، آموزش علوم سابق در دستور کار قرار گرفت تا به‌موزات آن دانش‌های نوین اسلامی تولید شود. اما به‌رغم تأکیدهای فراوان امامین انقلاب بر اهمیت و ضرورت این کار، متأسفانه به‌دلایل متعدد و بی‌توجهی به ملزومات آن، از جمله تربیت نیروهای متخصص در علوم اسلامی و انسانی، این کار به سرانجام مطلوب نرسید.

در این میان، علامه محمدتقی مصباح یزدی رضوان‌الله‌علیه به دلیل تسلط بر حوزه‌های متعدد علوم، و نیز با هوشیاری، تیزبینی و آینده‌نگری خاص خود، از جمله کسانی بودند که بر این هدف بنیادین متمرکز شدند، و با راه‌اندازی نهادهای علمی از جمله بنیاد فرهنگی باقرالعلوم^ع، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه و مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع، به تربیت نیروهای متخصص در عرصه علوم انسانی اسلامی و تولید دانش در این عرصه مبادرت ورزیدند که حاصل آن تربیت هزاران نیروی متخصص و متعهد در علوم انسانی اسلامی و تولید دانش در این عرصه در قالب‌های مختلف بوده است. افزون بر این، طی دو دهه گذشته نهادهای متعدد حوزوی و دانشگاهی دیگری نیز با هدف تولید علوم انسانی اسلامی در کشور راه‌اندازی شدند که تلاش‌های ایشان درخور تحسین و توجه است.

در امتداد این روند، با توجه به نامگذاری روز رحلت آیت‌الله مصباح یزدی^ع از طرف شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان روز علوم انسانی اسلامی، تلاش‌ها در راستای تولید و ترویج این علوم گسترده‌تر شد و الحمدلله ذهن‌های بیشتری متوجه اهمیت و ضرورت این کار شد. یکی از فعالیت‌های در این عرصه، برگزاری همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی است که با محوریت شورای عالی انقلاب فرهنگی و همکاری مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع و سایر نهادهای علمی حوزوی و دانشگاهی کشور در دستور کار قرار گرفته است تا گامی دیگر برای تحقق تولید علوم انسانی اسلامی برداشته شود.

روشن است با توجه به ناکارآمدی بسیاری از نظریه‌های علوم انسانی متعارف در محافل آکادمیک در حل نظام مسائل و مشکلات جوامع معاصر، امروزه اندیشمندان فراوانی از دانشگاه‌های چین کمونیست در شرق تا اندیشکده‌های امریکای لیبرال در غرب، طرفدار نظریه‌های نوینی خواهند بود که بتواند با نگاهی جامع‌تر و کامل‌تر نیازهای مادی و معنوی انسان قرن ۲۱ را در سطوح و ساحت‌های مختلف برآورده سازند. از این‌رو، تلاش در عرصه تولید علوم انسانی اسلامی و گفتمان‌سازی آن در سطح جهانی، نیازمند تلاشی همه‌جانبه با همکاری همه نهادها و سازمان‌های دغدغه‌مند تحول علوم انسانی است. بی‌تردید این همایش گامی هرچند کوچک در طلیعه قرن ۲۱ و گام دوم انقلاب اسلامی در راستای تحقق این هدف است.

معرفی همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه محمدتقی مصباح یزدی

رقم زد. استمرار این حرکت مستلزم تبیین، تحلیل و تداوم اندیشه‌های این متفکر برجسته و حکیم متأله است. بدین مناسبت، شورای عالی انقلاب فرهنگی روز رحلت این عالم فرزانه را روز علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه مصباح یزدی رحمته‌الله نام‌گذاری کرده است. همچنین این شورا، برنامه‌های نکوداشت این روز را به مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته‌الله واگذار کرده است. از این رو این مؤسسه همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی و روز بزرگداشت علامه مصباح یزدی رحمته‌الله را در نهم دی ماه سال جاری (۱۴۰۴) برگزار می‌کند.

اهداف همایش

- الف) گسترش گفت‌وگوهای راهبردی علوم انسانی اسلامی؛
- ب) گسترش و غنی‌سازی کمی و کیفی متون و منابع در زمینه علوم انسانی اسلامی؛
- ج) آشناسازی بیشتر جامعه علمی و نخبگان داخل و خارج کشور با آرای اندیشمندان مسلمان در زمینه علوم انسانی اسلامی؛
- د) بررسی و تبیین آرا و اندیشه‌های علامه مصباح رحمته‌الله در زمینه علوم انسانی اسلامی؛
- ه) بهره‌گیری از ظرفیت‌های منظومه فکری علامه مصباح رحمته‌الله برای تولید علوم اسلامی و اسلامی‌سازی علوم انسانی؛
- و) تلاش برای کاربردی‌سازی علوم انسانی اسلامی در حل مسائل و مشکلات جامعه اسلامی؛
- ز) فراهم‌سازی زمینه گفت‌وگوی علمی میان اندیشمندان و صاحب‌نظران حوزه علوم انسانی.

انقلاب اسلامی با رهبری حضرت امام خمینی رحمته‌الله و فداکاری و همت مؤمنانه ملت بزرگ ایران به پیروزی رسید و برپایی حکومت، نظام، جامعه و تمدن نوین اسلامی را به مثابه اهدافی مترتب بر یکدیگر فراروی خود قرار داد. نیل به این آرمان‌های بلند نیازمند زیرساخت‌های نظری است، و بهره‌گیری روشمند و کامل از گنجینه گران‌بها و بی‌بدیل آموزه‌های اسلامی می‌تواند این نیاز اساسی را برآورده سازد. از آنجاکه علوم انسانی به‌منزله نرم‌افزار مدیریت جامعه است، اسلامی‌سازی این علوم را می‌توان مهم‌ترین پیش‌شرط به بارنشستن شجره طيبة انقلاب اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی دانست. اسلامی‌سازی علوم انسانی و تولید علوم انسانی اسلامی، متناسب با نیازهای انسان معاصر، اموری ضروری‌اند که توجه و اهتمام ویژه عالمان امت اسلام را طلب می‌کنند. طرح سترگ اسلامی‌سازی علوم انسانی را متفکرانی بصیر بر اساس مبانی عقلی و آموزه‌های وحیانی پایه‌گذاری کرده و به پیش برده‌اند. فیلسوف، فقیه، مفسر و حکیم الهی، استاد فکر حضرت آیت‌الله علامه محمدتقی مصباح یزدی رحمته‌الله یکی از پیش‌گامان و پرچم‌داران این حرکت عظیم بود که با گام نهادن در مسیر معرفت توحیدی، مرزهای دانش در حوزه‌های مختلف علوم انسانی را درنوردید، و با تکیه بر اندیشه ناب اسلامی، تحولی عظیم در این عرصه

اعضای کمیته علمی

آیت الله محمودرجی: رئیس همایش و عضو کمیته علمی همایش / استاد گروه تفسیر و علوم قرآنی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح:

دبیر علمی و عضو کمیته علمی همایش / دانشیار گروه فلسفه مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام دکتر محمد فولادی و نداد:

دبیر اجرایی و عضو کمیته علمی همایش / دانشیار گروه جامعه‌شناسی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام والمسلمین آقای شفیق

جرادی: عضو کمیته علمی همایش / رئیس دائره المعارف الحکیمه لبنان.

آقای دکتر محمد لگن هاوسن:

عضو کمیته علمی همایش / استاد گروه فلسفه مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

آقای دکتر کریستین کنزیان:

عضو کمیته علمی همایش / استاد و رئیس دپارتمان فلسفه مسیحی دانشگاه اینسبروک اتریش.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین

خسروپناه: عضو کمیته علمی همایش / استاد گروه فلسفه پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

آقای پروفیسور مسعود عالم چودری:

چهره مشهور اقتصاد اسلامی پاکستان. حجت الاسلام والمسلمین دکتر احمد حسین شریفی: استاد گروه فلسفه و رئیس دانشگاه قم.

آقای دکتر وحید اشتري:

رئیس محترم پژوهشکده مطالعات اسلامی در علوم انسانی دانشگاه فردوسی.

آقای دکتر ابوالقاسم فاتحی دهقانی:

رئیس محترم پژوهشکده تحول در علوم انسانی دانشگاه علامه طباطبائی.

آقای دکتر سید سعید زاهد زاهدانی:

رئیس پژوهشگاه تحول و ارتقای علوم انسانی / دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی

عبداللهی: رئیس پژوهشکده فلسفه علوم مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران. حجت الاسلام والمسلمین دکتر محسن منطقی: عضو کمیته علمی همایش / استاد گروه مدیریت مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر قاسم

ابراهیمی پور: عضو کمیته علمی همایش / دانشیار گروه جامعه‌شناسی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر مجتبی

مصباح: عضو کمیته علمی همایش / دانشیار گروه فلسفه مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی

ابوطالبی: عضو کمیته علمی همایش / دانشیار گروه تاریخ معاصر مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد رضا

جهانگیرزاده: عضو کمیته علمی همایش / دانشیار گروه روان‌شناسی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد رضا

نورمحمدی: عضو کمیته علمی همایش / دانشیار گروه فلسفه مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (قدس سره)
با همکاری شورای عالی انقلاب فرهنگی
برگزار می کند:

همایش بین المللی علوم انسانی اسلامی

بزرگداشت علامه محمدتقی مصباح یزدی (قدس سره)؛
روز علوم انسانی اسلامی

المؤتمر الدولي للعلوم الإنسانية الإسلامية

يوم ذكرى العلامة محمد تقي مصباح اليزدي (قدس سره)؛ يوم العلوم الإنسانية الإسلامية
International Conference on The Islamic Human Sciences
Commemoration of Allameh Muhammad Taqi Misbah;
Islamic Human Sciences Day

محورهای همایش

فلسفه علوم انسانی اسلامی
اخلاق اسلامی
علوم تربیتی اسلامی
روانشناسی اسلامی
جامعه‌شناسی اسلامی
اقتصاد اسلامی
حقوق اسلامی
علوم سیاسی اسلامی
مدیریت اسلامی
منظومه فکری و خدمات علمی علامه مصباح یزدی (ره)

زمان برگزاری همایش: ۹ دی ماه ۱۴۰۴
مهلت ارسال مقالات: پایان آبان ماه ۱۴۰۴

دبیرخانه همایش:
قم، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۴۵۶
<http://icihs.iki.ac.ir>

ISC
۰۴۲۵۰ - ۱۱۶۴۴

مراکز همکار

. ستاد بزرگداشت علامه مصباح
 . شورای عالی انقلاب فرهنگی
 . دانشگاه شهید بهشتی
 . دانشگاه قم
 . دانشگاه باقرالعلوم
 . پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
 . جامعه المصطفی العالمیه
 . جامعه الزهرا
 . مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
 . دانشگاه فردوسی
 . دانشگاه امام صادق
 . دانشگاه امام حسین
 . دانشگاه علامه طباطبائی
 . دانشگاه تبریز
 . دانشگاه شیراز
 . دانشگاه اصفهان
 . دانشگاه آزاد اسلامی قم
 . دانشگاه شهید چمران اهواز
 . دانشگاه تهران
 . صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
 . دانشگاه تربیت مدرس
 . مرکز مدیریت حوزه علمیه قم
 . پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه
 . دانشگاه بین المللی علامه عسگری
 . دانشگاه پردیس فارابی
 ...و...

محورها و زیرموضوعات

علوم انسانی به‌منزله نرم‌افزار مدیریت
 جامعه است و اسلامی‌سازی این علوم را
 می‌توان مهم‌ترین پیش‌شرط به‌بارنشستن
 شجره طيبة انقلاب اسلامی و تحقق
 تمدن نوین اسلامی دانست. طرح سترگ
 اسلامی‌سازی علوم انسانی را متفکرانی بصیر
 بر اساس مبانی عقلی و آموزه‌های وحیانی
 پایه‌گذاری کرده و به پیش برده‌اند. فیلسوف
 و اندیشمند فرزانه، علامه محمدتقی مصباح
 یزدی یکی از پیش‌گامان و پرچم‌داران
 این حرکت عظیم بود که با گام نهادن در
 مسیر معرفت توحیدی، مرزهای دانش در
 حوزه‌های مختلف علوم انسانی را درنوردید، و
 با تکیه بر اندیشه ناب اسلامی، تحولی عظیم
 در این عرصه رقم زد؛ از این‌رو به مناسبت
 رحلت این اندیشمند فرزانه، شورای عالی
 انقلاب فرهنگی روز رحلت ایشان را به‌عنوان
 «روز علوم انسانی اسلامی» نام‌گذاری نموده
 است. به همین مناسبت، هر ساله در این
 روز فرخنده، به پاسداشت مجاهدات این
 عالم فرزانه و استمرار اندیشه‌های گهربار
 ایشان، با هدف به‌ثمرنشستن علوم انسانی
 اسلامی و رسیدن به قله‌های پیشرفت و
 نیل به تمدن اسلامی، «همایش بین‌المللی
 علوم انسانی اسلامی، بزرگداشت علامه
 مصباح یزدی» و روز علوم انسانی اسلامی»
 برگزار می‌گردد. این شورا به مدت دو سال
 برگزاری شایسته این روز را بر عهده مؤسسه
 آموزشی و پژوهشی امام خمینی گذاشته
 است؛ از این‌رو از عموم اساتید، پژوهشگران،
 طلاب و دانشجویان علاقه‌مند دعوت
 می‌شود تا مقالات و آثار خود در این زمینه را
 به دبیرخانه همایش ارسال کنند.

مدیریت

۱. مبانی بنیادین و روش‌های تولید مدیریت اسلامی
۲. پژوهش‌های اسلامی در حوزه‌های گوناگون مدیریت رفتار سازمانی
۳. پژوهش‌های اسلامی در حوزه‌های گوناگون مدیریت خط‌مشی‌گذاری عمومی
۴. پژوهش‌های اسلامی در حوزه‌های گوناگون مدیریت منابع انسانی
۵. پژوهش‌های اسلامی در حوزه‌های گوناگون مدیریت راهبردی
۶. پژوهش‌های اسلامی در حوزه‌های گوناگون حکمرانی و تنظیم مقررات
۷. پژوهش‌های اسلامی در حوزه‌های گوناگون مدیریت هوش مصنوعی در سازمان
۸. مدیریت اسلامی در عرصه اجرا و کاربست عمومی‌سازی مدیریت اسلامی
۹. مدیریت اسلامی و افق‌های جهانی
۱۰. مطالعه تطبیقی اندیشه‌های علامه مصباح^۳ با دیگر متفکران در حوزه مطالعات مدیریتی

فلسفه

۱. فلسفه علوم انسانی اسلامی (گروه فلسفه)
۲. چیستی، امکان، اعتبار و ضرورت علوم انسانی اسلامی
۳. مبانی علوم انسانی اسلامی
- الف) مبانی هستی‌شناختی علوم انسانی
- ب) مبانی انسان‌شناختی علوم انسانی
- ج) مبانی ارزش‌شناختی علوم انسانی
- د) مبانی دین‌شناختی علوم انسانی
۴. روش و فرایند تولید علوم انسانی اسلامی
۵. حکمت عملی و علوم انسانی اسلامی

محورهای همایش

اقتصاد

۱. فقه الاقتصاد
۲. فلسفه اقتصاد اسلامی
۳. پیشرفت در اقتصاد اسلامی
۴. نظام مالی اسلامی
۵. نظام بودجه‌ریزی اسلامی
۶. اقتصاد مقاومتی
۷. سرمایه‌گذاری برای تولید
۸. مطالعه تطبیقی اندیشه‌های علامه مصباح^۳ با دیگر متفکران در حوزه مطالعات اقتصادی

روان‌شناسی

۱. مبانی روان‌شناسی اسلامی
۲. روش‌شناسی روان‌شناسی اسلامی
۳. منابع انگیزش در روان‌شناسی اسلامی
۴. تحول روانی در روان‌شناسی اسلامی
۵. ساختار شخصیت در روان‌شناسی اسلامی
۶. سلامت و آسیب‌شناسی روانی در روان‌شناسی اسلامی
۷. روان‌درمانی و مشاوره اسلامی
۸. شناختها و رفتارهای اجتماعی در روان‌شناسی اسلامی
۹. روان‌شناسی دین و معنویت
۱۰. روان‌شناسی خانواده بر اساس منابع اسلامی
۱۱. روان‌شناسی مقاومت

اخلاق

۱. نقش حاکمیت در ترویج اخلاق در جامعه
۲. مراحل تربیت اخلاقی
۳. هوش مصنوعی و اخلاق (چالش‌ها و فرصت‌ها)
۴. سیره معصومان (ع) در ترویج اخلاق
۵. اسلام و چالش‌های اخلاق (حرفه‌ای و موضوعی؛ از قبیل اخلاق پزشکی، اخلاق جنگ و صلح و...)
۶. اخلاق مقاومت و ایثار
۷. مطالعه تطبیقی اندیشه‌های علامه مصباح (ع) با دیگر متفکران در حوزه مطالعات اخلاقی

جامعه‌شناسی

۱. فلسفه علوم اجتماعی
۲. رویکردها در علوم اجتماعی اسلامی
۳. روش در علوم اجتماعی اسلامی
۴. آسیب‌ها و مسائل در علوم انسانی اسلامی
۵. سیاست‌گذاری در علم اجتماعی اسلامی
۶. جامعه‌شناسی مقاومت؛ مقاومت و انسجام ملی
۷. تدوین منظومه فکری علامه مصباح (ع) در علوم انسانی اسلامی
۸. مطالعه تطبیقی اندیشه‌های علامه مصباح (ع) با دیگر متفکران در حوزه مطالعات جامعه‌شناختی

حقوق

۱. مبانی حقوق اسلامی
۲. رویکردها در حقوق اسلامی
۳. مسائل حقوق اسلامی
۴. جایگاه حقوقی مقاومت
۵. حقوق بشر اسلامی
۶. حقوق بین‌الملل اسلامی
۷. حقوق کیفری اسلامی
۸. مطالعه تطبیقی اندیشه‌های علامه مصباح (ع) با دیگر متفکران در حوزه مطالعات حقوقی

علوم سیاسی

۱. مبانی سیاست اسلامی
۲. رویکردها در علم سیاست
۳. مسائل سیاست اسلامی
۴. مقاومت و اقتدار سیاسی
۵. مطالعه تطبیقی اندیشه‌های علامه مصباح (ع) با دیگر متفکران در مطالعات سیاسی

منظومه فکری و خدمات علمی

علامه مصباح یزدی (ع)

۱. منظومه فکری علامه مصباح (ع) در علوم انسانی اسلامی
۲. انعکاس و تأثیرگذاری اندیشه علامه مصباح (ع) در آثار اندیشمندان علوم انسانی
۳. کاربست دیدگاه‌ها (اندیشه‌ها) علامه مصباح (ع) در علوم انسانی اسلامی
۴. نوآوری‌های علامه مصباح (ع) در علوم انسانی اسلامی

برنامه‌های انجام شده

۱. نشست‌های خبری و مصاحبه‌های رسانه‌ای

تاریخ مصاحبه	افراد مصاحبه شونده
۲۵ مهرماه ۱۴۰۴	۱. نشست خبری دبیر علمی همایش / و دبیر ستاد بزرگداشت و دبیر اجرایی همایش
۱ مهرماه ۱۴۰۴	۲. نشست خبری همایش افغانستان / معاون پژوهش / رئیس جامعه المصطفی ص در افغانستان
۱۵ مهرماه ۱۴۰۴	۳. گفتگو با پرفسور لگنهاوزن / شخصیت و نقش علامه مصباح در احیای علوم انسانی اسلامی
۱۵ مهرماه ۱۴۰۴	۴. گفتگو با دبیر علمی همایش / حجت الاسلام دکتر علی مصباح / پیرامون شخصیت علامه مصباح و نقش او در احیای علوم انسانی
۱۷ مهرماه ۱۴۰۴	۵. گفتگو با حجت الاسلام دکتر احمدحسین شریفی / پیرامون شخصیت علامه مصباح و نقش او در احیای علوم انسانی
۱۶ مهرماه ۱۴۰۴	۶. مدیر گروه اقتصاد / حجت الاسلام دکتر رجایی / پیرامون نقش گروه اقتصاد در همایش و برنامه‌های گروه
۲۴ مهرماه ۱۴۰۴	۷. مدیر گروه جامعه‌شناسی / حجت الاسلام دکتر پرهیزکار / پیرامون نقش گروه جامعه‌شناسی در همایش و برنامه‌های گروه
۲۶ مهرماه ۱۴۰۴	۸. مدیر گروه علوم سیاسی / حجت الاسلام دکتر نوروزی / پیرامون نقش گروه سیاسی در همایش و برنامه‌های گروه
۲۴ مهرماه ۱۴۰۴	۹. مدیر گروه مدیریت / حجت الاسلام دکتر منطقی / پیرامون نقش گروه مدیریت در همایش و برنامه‌های گروه

۲. نشست‌ها و کرسی‌های برگزار شده

ردیف	عنوان	سخنران	موضوع	مجری	زمان	مکان
۱	تجربیات یک تحقیق جامعه‌شناختی / مسئله اجتماعی اعتیاد	دکتر محمد داوری	نشست علمی	محمدامین سلطانی	۲۴ مهرماه ۱۴۰۴	موسسه / سالن اندیشه ۱۲-۱۰
۲	روش تهذیب در علوم انسانی اسلامی؛ ویژگی‌ها و چالش‌ها	دکتر ابراهیمی پور	نشست علمی	-	۲۹ مهرماه ۱۴۰۴	موسسه / سالن شهید ردانی پور
۳	کارکردهای سیاسی فلسفه تربیتی اسلام در فرآیند تمدن‌سازی جهانی / از منظر علامه مصباح یزدی	دکتر سید احمد راهنمایی	نشست علمی	-	۱۶ مهرماه ۱۴۰۴	قم / موسسه
۴	میزگرد روش روانشناسی اسلامی	استاد احمدرضا اخوت / دکتر علی ابونرایی / دکتر محمدصادق شجاعی	میزگرد علمی	دکتر محمدرضا جهانگیرزاده قمی	۱۳ آبان ۱۴۰۴ ۱۲-۱۰	موسسه / طبقه منفی ۲۹

۳. پیش‌نشست‌ها و کرسی‌های برگزار شده خارجی

عنوان نشست یا کرسی ترویجی	سخنران	مدیر	زمان	مکان
الهیات رهایی بخش و معنویت اجتماعی بازخوانی انتقادی و چشم‌اندازهای معاصر در آمریکای لاتین ۱	دکتر نوما مولینا کشیش برجسته یسوعی و فیلسوف رهايي بخش و نزولايي دکتر نوما مولینا	محمدرضا میریوسفی	چهارشنبه ۲۶ شهریور ۱۴۰۴ / (۱۷) سپتامبر (۲۰۲۵)	کلیسای سن فرانسیسکو کاراکاس ونزوئلا
وضعیت و چشم‌انداز علوم انسانی در آمریکای لاتین: بررسی انتقادی و رویکردهای معاصر ۲	جناب آقای دکتر لویس البرتو ویتور Dr.Luis Alberto Vittor	=	شنبه ۲۹ شهریور ۱۴۰۴ ۲۰ سپتامبر ۲۰۲۵	آرژانتین
امکان ورود و توسعه علوم انسانی اسلامی به کشورهای لاتین با بررسی وضعیت موجود	جناب آقای دکتر لوئیز البرتو ویتور فیلسوف و الهی‌دان مدیر مؤسسه مطالعات اسلامی - عربی ما چادو موره	=	شنبه ۵ مهر / ۱۴۰۴ سپتامبر ۲۰۲۵	موسسه مطالعات اسلامی - عربی ما چادو موره بوئنوس آیرس آرژانتین
انسان محوری در تعلیم و تربیت: هم‌گرایی اندیشه‌های اسلامی با میراث سیمون رودریگز	دکتر الخندرینا رزس پائز» Dra. Alejandrina es Ana Alejandrina «Reyes Páez	=	پنج شنبه ۲ اکتبر ۲۰۲۵ - ۱۰ مهر ۱۴۰۴	دانشگاه ملی تجربی سیمون رودریگز - کاراکاس-ونزوئلا
بررسی چالش‌ها و چشم‌اندازهای فلسفه سیاسی در آمریکای لاتین و ظرفیت‌های تعاملی آن با فلسفه سیاسی اسلامی	دکتر ایرمان ای. کارازکو نونز (Erman I.) Carrasco Núñez /استاد آنگل اچ. مولینا (Ángel H. Molina	=	دوشنبه ۶ اکتبر ۲۰۲۵ ۱۴ مهر ۱۴۰۴	آنالیت دانشگاه ملی خودمختار مکزیک
فلسفه مقاومت خوانشی تطبیقی از اندیشه ونزوئلایی و علوم انسانی اسلامی	دکتر علی رامون روخاس رئیس دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ (UNEXCA)	=	چهارشنبه ۱۸ اکتبر ۲۰۲۵ ۱۶ مهر ۱۴۰۴	حضور: دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ / ونزوئلا
فلسفه رهایی و عدالت جهانی گفت‌وگو تطبیقی میان اندیشه آمریکای لاتین و علوم انسانی اسلامی	دکتر خوسه گرگوریو لینارس (José Gregorio Linares	=	پنج شنبه ۹ اکتبر ۲۰۲۵ ۱۷ مهر ۱۴۰۴	حضور: دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ کاراکاس ونزوئلا
تاریخ رهایی و عدالت جهانی: گفت‌وگو میان میراث فکری آمریکای لاتین و علوم انسانی اسلامی	دکتر عمر اورتادو رایوگسن (Omar Hurtado Rayugsen	=	جمعه ۱۰ اکتبر ۲۰۲۵ ۱۸ مهر ۱۴۰۴	حضور: دانشگاه کاتولیک آندرس بلو کاراکاس ونزوئلا
عدالت و رهایی در تمدن‌های جنوب: در افق علوم انسانی اسلامی	دکتر لوئیس بریتو/ تاریخ نگار برجسته فیلسوف رهایی بخش و	=	یکشنبه ۱۹ مهر ۱۴۰۴ / اکتبر ۲۰۲۵ ۲۷ اکتبر	حضور: جلسه عمومی المصطفی / کاراکاس ونزوئلا
عرفان سرخ پوستی و بازاندیشی در مفهوم قدسی واکاوی در پیوند انسان طبیعت و روح جهان	دکتر گلادیس گونزالس - راهنمای معنوی و پژوهشگر برجسته در حوزه ادیان و عرفان سرخ پوستی	=	یکشنبه ۲۷ مهر ۱۴۰۴ / اکتبر ۲۰۲۵	حضور دانشگاه بولیواریا ونزوئلا - کاراکاس

۴. برگزاری جلسات با دانشگاه‌ها و مراکز علمی برای مشارکت در همایش

ردیف	دانشگاه
۱	نهاد نمایندگی رهبری در دانشگاه تهران / حجت الاسلام دکتر کرمی
۲	نشست با نمایندگی رهبری در پردیس فارابی / دو جلسه
۳	نشست با دانشگاه قم / یک جلسه
۴	نشست با رئیس دانشگاه آزاد قم / دو جلسه
۵	نشست با دبیرخانه انجمن‌های اسلامی / ۳ جلسه
۶	نشست با نمایندگان دانشگاه علامه طباطبائی / یک جلسه
۷	نشست با موسسه مصباح
۸	برگزاری جلسه با مسئولان المصطفی ص
۹	همه‌نگی با اساتید دانشگاه ملایر

۵. برگزاری جلسات کمیته‌های علمی و اجرایی

برگزار کننده
برگزاری ۱۲ جلسه کمیته علمی
برگزاری ۱۳ جلسه کمیته اجرایی
برگزاری سه نشست مشترک نمایندگان کمیته اجرایی با مسئولان ستاد

۶. مقالات رسیده

تاکنون ۲۶۰ مقاله در سامانه همایش ثبت شده که از این میان ۵۲ مقاله مربوط به همایش بین‌المللی علامه مصباح در افغانستان و ۲۰۸ مقاله مربوط به همایش است. از این میان ۱۱۳ مقاله اختصاص به بررسی اندیشه‌های علامه مصباح دارد.

گفتگو با دبیر علمی حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح

علامه مصباح: پیش گام نهادینه سازی علوم انسانی اسلامی بود

اسلامی و بزرگداشت علامه مصباح یزدی (ره) اظهار کرد: دوازدهم دی ماه سالروز رحلت علامه مصباح (ره) به عنوان «روز علوم انسانی اسلامی» نام گذاری شده است و این نام گذاری علاوه بر تأکید بر جایگاه بی بدیل علوم انسانی اسلامی، یادآور پیوند عمیق این عرصه علمی با شخصیت و اندیشه های علامه مصباح (ره) است.

وی با بیان اینکه علوم انسانی در همه جوامع نقش پررنگی در هدایت روابط، رفتارها و اداره امور دارد، تصریح کرد: مسائل اقتصادی را علم اقتصاد، شیوه حکومت داری را علم سیاست، و حتی مبانی حقوقی و

دبیر علمی همایش علوم انسانی اسلامی گفت: نام گذاری دوازدهم دی ماه به عنوان «روز علوم انسانی اسلامی» نشان دهنده اهمیت این دانش برای حیات جامعه و یادآور نقش برجسته علامه مصباح یزدی (ره) در بنیان گذاری و گسترش این جریان علمی است.

به گزارش روابط عمومی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح در نشست خبری همایش بین المللی «علوم انسانی

وی ادامه داد: پس از انقلاب فرهنگی و با تأکید امام خمینی (ره) مبنی بر بهره‌گیری دانشگاه‌ها از ظرفیت‌های حوزه، مسئولیت سنگینی بر دوش علامه مصباح (ره) نهاده شد و وی در ادامه با تأسیس بنیاد فرهنگی باقرالعلوم (ره) و سپس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، این مسیر را در ابعادی گسترده‌تر دنبال کرد و امام خمینی (ره) پس از دریافت گزارش فعالیت‌های ایشان، دستور توسعه این طرح را صادر کردند و حتی در سخت‌ترین روزهای جنگ تحمیلی نیز حمایت از آن را متوقف نکردند و رهبر معظم انقلاب مدظله العالی نیز پس از امام راحل (ره)، همان مشی را ادامه دادند.

به گفته دبیر علمی همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی، علامه مصباح (ره) نه تنها بنیان‌گذار این نهادها بود، بلکه خود نیز به‌طور جدی در عرصه نظریه‌پردازی فعال بود و دوره «معارف قرآن» وی، درحقیقت تفسیر موضوعی علوم انسانی اسلامی است که تمامی موضوعات را بر پایه قرآن سامان می‌دهد. افزون بر آن، ایشان در فلسفه علوم انسانی، فلسفه اخلاق، فلسفه حقوق و تعلیم و تربیت آثاری ماندگار از خود به جا گذاشتند.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح در پایان تأکید کرد: نام‌گذاری روز رحلت علامه مصباح (ره) به‌عنوان روز علوم انسانی اسلامی، فرصتی است برای بازخوانی این ایده در دانشگاه‌ها و حوزه‌ها، پاسخ‌گویی به شبهات و گسترش این گفتمان. بی‌تردید علوم انسانی اسلامی یکی از پایه‌های اصلی برای اداره جامعه بر اساس آموزه‌های اسلام و تحقق اهداف انقلاب اسلامی است.

روابط بین‌الملل را علوم انسانی تعیین می‌کند، حتی در عرصه‌هایی مانند کشاورزی که ذاتاً جزو علوم انسانی نیست، هنگام تصمیم‌گیری، اصول مدیریتی و روان‌شناختی علوم انسانی وارد عمل می‌شوند.

دبیر علمی همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی افزود: علوم انسانی، ستون فقرات اداره جامعه است؛ زیرا مبنای نظریه‌پردازی و سیاست‌گذاری اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را فراهم می‌آورد و اختلاف مکاتب سوسیالیسم، لیبرالیسم و دیگر مکاتب نیز به همین دلیل است که هر کدام تنها بر بخشی از وجود انسان تأکید می‌کنند و از جامع‌نگری غفلت دارند. تجربه جوامع معاصر نشان داده است که هیچ‌یک از این مکاتب نتوانسته‌اند ایدئال بشری را تحقق بخشند.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح ادامه دادند: نگاه اسلامی، به دلیل آنکه از سوی خالق انسان ارائه شده، می‌تواند مبنای محکم و متقنی برای علوم انسانی باشد؛ چراکه اسلام حقیقت انسان و نیازهای او را در تمام ابعاد مادی و معنوی می‌شناسد و هدف علوم انسانی اسلامی، پاسخ‌گویی به مسائل فردی و اجتماعی بر اساس مبانی وحیانی و ارائه این پاسخ‌ها به زبان قابل پذیرش برای همه جهانیان است. وی یادآور شد: این دغدغه از دیرباز در میان متفکران اسلامی و حتی اندیشمندان سایر ادیان وجود داشته است. در میان مسلمانان، بزرگانی چون علامه طباطبائی، شهید مطهری، شهید بهشتی و به‌ویژه علامه مصباح (ره) از نیم‌قرن پیش به دنبال حل این معضل بودند و علامه مصباح (ره) با مدیریت مدرسه حقانی و سپس تأسیس مؤسسه «در راه حق» نخستین گام‌ها را در تربیت نیروهای متخصص علوم انسانی اسلامی برداشت.

گفتگو با دبیر ستاد حجت الاسلام محمد حسین رجبی

بزرگداشت علامه مصباح یزدی: احیای راه و اندیشه اوست / برگزاری ۱۵۰ برنامه در نقاط مختلف کشور

تهران، قم و سایر شهرستان‌ها برگزار شده و به برکت عنایت رهبر معظم انقلاب مدظله العالی به علامه مصباح (ره)، هر سال بر شکوه و عظمت این مراسم افزوده شده است.

وی یادآور شد: در سه سال نخست، شهید آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی سخنران اصلی این مراسم‌ها بود و شخصیت‌های ملی و بین‌المللی نیز در کمیسیون‌های تخصصی و نشست‌های استانی و جهانی حضور یافتند.

حجت‌الاسلام محمدحسین رجبی افزود: در سال ۱۴۰۱ و در آستانه دومین سالگرد ارتحال استاد، خانواده علامه مصباح (ره) دیداری با رهبر انقلاب مدظله العالی داشتند و معظم‌له در این دیدار تأکید کردند که «بزرگداشت علامه مصباح به معنای زنده نگه داشتن راه ایشان است» و بر همین اساس، ستاد بزرگداشت در سال‌های اخیر تلاش کرد تا برنامه‌ها را گسترش دهد و افکار و سلوک ایشان را بیش از پیش معرفی کند.

دبیر ستاد بزرگداشت علامه مصباح یزدی (ره) گفت: ستاد بزرگداشت علامه مصباح یزدی (ره) از همان روزهای نخست ارتحال آن استاد فرزانه شکل گرفت و هر ساله با برگزاری مراسم‌های ملی و بین‌المللی، تلاش کرده است یاد، اندیشه و سلوک آن حکیم مجاهد را زنده نگه دارد.

حجت‌الاسلام محمدحسین رجبی در نشست خبری همایش بین‌المللی «علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه مصباح یزدی (ره)» اظهار کرد: ستاد بزرگداشت علامه مصباح (ره) پس از چهل‌م علامه تشکیل شد و از آن زمان تا کنون، مسئولیت برگزاری یادبود ایشان را بر عهده دارد و هر ساله مراسم‌های باشکوهی در

وی با اشاره به برنامه‌های امسال گفت: جلسات ستاد بزرگداشت به صورت هفتگی در حال برگزاری است و با توجه به شرایط کشور، شعاری که برای مراسم در نظر گرفته شده،

«ولایت فقیه؛ محور اتحاد و پرچم‌دار مقاومت» است که از فرمایش رهبر انقلاب مدظله العالی درباره ضرورت حفظ وحدت الهام گرفته شده است، و قرار است مراسم اصلی در قالب «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه مصباح یزدی» در تهران و شهرهای دیگر از جمله قم برگزار شود و افزون بر آن، نشست‌های تخصصی متعددی نیز در

سطح کشور شکل خواهد گرفت و امیدواریم امسال بتوانیم نزدیک به ۱۵۰ برنامه در نقاط مختلف کشور برگزار کنیم و بیش از ۲۰ استاد برجسته را درگیر این فعالیت‌ها داشته باشیم. دبیر ستاد بزرگداشت علامه مصباح یزدی^ع تصریح کرد: علامه مصباح^ع شخصیتی صرفاً حوزوی نبود، بلکه ابعاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی داشت و ارتباط ایشان با رهبران ادیان الهی و فرماندهان جبهه مقاومت ستودنی بود و پس از ارتحال ایشان، درخواست برای برگزاری یادبود و نشر افکارشان در سطح جهان افزایش یافته و تنها در سال نخست رحلت، میزان تقاضا برای آثار و کتاب‌های علامه^ع بیش از دو برابر شد و استقبال از اندیشه‌های ایشان روزبه‌روز در حال گسترش است.

حجت‌الاسلام محمدحسین رجبی در پایان با اشاره به مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی گفت: جایگاه علامه مصباح^ع در علوم انسانی اسلامی جایگاهی بی‌بدیل است و فکر نوآورانه، خلیات شایسته و سلوک معنوی ایشان، سرمایه‌ای ارزشمند برای حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها و نظام اسلامی به‌شمار می‌رود.

گفتگو با دبیر اجرایی حجت الاسلام دکتر محمد فولادی وندا

۱۵۲ مقاله به دبیرخانه همایش علوم انسانی اسلامی ارسال شده است

همایش ارائه داد و افزود: تا کنون ۱۶۰ مقاله به دبیرخانه همایش علوم انسانی اسلامی ارسال شده است و همچنین اولین «پیش همایش بین المللی چپستی و چرایی علوم انسانی اسلامی در اندیشه علامه محمدتقی مصباح یزدی (ع)» در آبان ماه توسط جامعه المصطفی افغانستان در این کشور برگزار شد.

وی ادامه داد: از میان مقالات رسیده، ۵۰ مقاله مربوط به پیش همایش افغانستان می باشد و در کل ۷۸ مقاله مرتبط با تبیین

دبیر اجرایی همایش بین المللی علوم انسانی اسلامی از ارسال ۱۶۰ مقاله به دبیرخانه همایش علوم انسانی اسلامی خبر داد.

حجت الاسلام دکتر محمد فولادی در نشست خبری همایش بین المللی «علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه مصباح یزدی (ع)» گزارشی از فعالیت های

اندیشه‌های علامه مصباح رحمته الله است، البته این آمار مربوط به مقالات ثبت شده در سامانه همایش است و اساتید بسیاری در مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته الله و خارج از مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته الله موضوعات مقالات خود را اعلام کرده‌اند که به‌مرور در سامانه همایش ثبت خواهد شد.

دبیر همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی گفت: قرار است دانشگاه پردیس فارابی سه نشست علمی برگزار کند. همچنین برنامه «از علم تا قلم» که هر

ساله با حضور متفکران در دانشگاه تهران برگزار می‌شود، امسال نیز تلاش دارد با رویکردی نو و جذاب برگزار و به نوعی به موضوع علوم انسانی اسلامی بپردازد. وی گفت: پیش‌نشست همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی روز بزرگداشت علامه محمدتقی مصباح یزدی رحمته الله و روز علوم انسانی اسلامی با عنوان «وضعیت و چشم‌انداز علوم انسانی در آمریکای لاتین؛ بررسی انتقادی و رویکردهای معاصر» در ونزوئلا برگزار خواهد شد.

حجت‌الاسلام فولادی خاطرنشان کرد: مقرر شد که ۶۰ نشست علمی و کرسی ترویجی از مهرماه به‌مرور برگزار گردد. وی ضمن اشاره به تشکیل کمیته‌های اجرایی، اطلاع‌رسانی، رسانه، بین‌الملل و پشتیبانی و مالی گفت: تلاش می‌کنیم تا با همکاری مدیران گروه‌های مختلف علمی، مشارکت دانشجویان در همایش افزایش یابد و این همکاری به شکل مستمر ادامه داشته باشد.

دبیر همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی اظهار کرد: برنامه‌ریزی شده است که مصاحبه‌های رسانه‌ای با مدیران گروه‌ها به‌صورت هفتگی و ماهانه برگزار شود تا اهداف همایش به شکل دقیق و شفاف به جامعه علمی و عموم مردم معرفی شود.

گفتگو با معاون پژوهشی حجت الاسلام والمسلمین دکتر قاسم ابراهیمی پور

گفت‌وگوی علمی در پیشبرد علوم انسانی اسلامی اظهار کرد: همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی با جدیت آغاز به کار کرده و دوازدهم دی‌ماه که با تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان روز «علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه مصباح یزدی» نام‌گذاری شده است، فرصتی تازه برای تعامل و تبادل اندیشه در عرصه ملی و بین‌المللی خواهد بود.

معاون پژوهش مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی به اضافه کرد: این نام‌گذاری بهانه‌ای برای گرهمایی اندیشمندان حوزه و دانشگاه و شکل‌گیری

همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی نهم دی‌ماه برگزار می‌شود

معاون پژوهش مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی از برگزاری همایش علوم انسانی اسلامی و بزرگداشت علامه مصباح یزدی در نهم دی‌ماه خبر داد.

به گزارش روابط عمومی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، حجت‌الاسلام قاسم ابراهیمی‌پور، معاون پژوهش مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی در گفت‌وگو با خبرنگاران با اشاره به جایگاه

استقبال گسترده‌ای از این حرکت علمی داشته‌اند.

معاون پژوهش مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع تأکید کرد: گفت‌وگوی علمی منحصر به روز خاصی نیست و در طول سال تداوم خواهد داشت و مقالات دریافتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و انتشار آنها در نشریات علمی پیش‌بینی شده است و همچنین گزارش‌ها و نشست‌های پیش‌همایش به‌صورت متنی و تصویری در فضای مجازی در دسترس خواهد بود.

حجت‌الاسلام والمسلمین ابراهیمی‌پور خاطر نشان کرد: گستره موضوعات همایش عام و فراگیر است و گرچه برخی این ویژگی را مورد نقد قرار داده‌اند، هدف آن است که مسائل بنیادین علوم انسانی اسلامی و حتی مباحث سیاسی نیز در این محفل علمی به بحث گذاشته شود و خوشبختانه مراکز علمی گوناگون دارای یافته‌ها و نظریات نوینی هستند که می‌تواند غنای علمی این همایش را دوچندان کند و آن را از سطح کلی‌گویی فراتر ببرد.

گفتمان علمی میان اصحاب علوم انسانی اسلامی است و مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع بیش از چهار سال است که نشست‌های علمی منظم در این حوزه را برگزار می‌کند و نشست سه‌شنبه‌های علوم انسانی اسلامی محفلی برای گفت‌وگوهای علمی فراهم آورده که خود مایه افتخار جامعه علمی است.

حجت‌الاسلام والمسلمین ابراهیمی‌پور با اشاره به مأموریت دوساله محوله از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی یادآور شد: سال گذشته همایش ملی علوم انسانی اسلامی برگزار شد و امسال نیز نهم دی‌ماه میزبان همایش بین‌المللی خواهیم بود. پیش از این همایش، سه پیش‌نشست علمی در دانشگاه‌های مختلف تدارک دیده شده است؛ نخستین آن در افغانستان برگزار شده و نشست‌هایی نیز در دانشگاه علامه طباطبایی و دانشگاه شیراز برپا خواهد شد.

وی از ارسال بیش از ۱۶۰ مقاله به دبیرخانه همایش خبر داد و افزود: تاکنون ده‌ها مقاله از کشورهای مختلف، به‌ویژه افغانستان، دریافت شده است و همچنین نشست‌های بین‌المللی با کشورهای چین و ونزوئلا آغاز شده و پژوهشگران و دانشگاهیان در عراق، چین و مالزی نیز

گفتگو با رئیس نمایندگی جامعه المصطفی العالمیه در افغانستان

حجت الاسلام دکتر سید عبدالحمید ثابت

نماینده‌ی جامعه المصطفی العالمیه در افغانستان در گفتگو با خبرنگاران در سخنانی با تأکید بر جایگاه اندیشه‌های علامه مصباح یزدیؒ اظهار کرد: آثار و مبانی فکری علامه مصباحؒ چراغی فروزان در عرصه علوم انسانی اسلامی است و باید مورد اهتمام جدی قرار گیرد.

وی افزود: طرح و تبیین اندیشه‌های علامه مصباحؒ تنها یک بزرگداشت علمی و فرهنگی نیست، بلکه می‌تواند تأثیری عمیق در مسائل اجتماعی و تحولات فکری جوامع اسلامی داشته باشد و این اندیشه‌ها نباید در مرزهای ایران محدود بماند و افغانستان با توجه به قرابت‌های زبانی و فرهنگی و حضور گسترده مهاجران،

اندیشه‌های علامه مصباحؒ نیاز حیاتی جوامع اسلامی است

رئیس نمایندگی جامعه المصطفی العالمیه در افغانستان با تأکید بر جایگاه اندیشه‌های علامه مصباح یزدیؒ گفت: جامعه بشری به‌طور عام و جوامع اسلامی بیش از هر زمان دیگر به افکار و اندیشه‌های بنیادین این اندیشمند بزرگ نیازمندند.

به گزارش روابط عمومی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینیؒ، حجت الاسلام والمسلمین سید عبدالحمید ثابت، رئیس

۳۰۰ مدرسهٔ دینی در ولایت‌های مختلف این کشور مشغول تحصیل هستند و این ظرفیت عظیم، زمینه‌ساز ارتقای علمی و بستری برای گسترش اندیشه‌های اسلامی در افغانستان شده است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود تأکید کرد: همکاری‌های علمی میان حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های افغانستان با برگزاری این همایش تقویت خواهد شد و بیش از ۲۰ مدرسهٔ علمی در این مسیر مشارکت دارند.

حجت‌الاسلام دکتر ثابت در پایان یادآور شد: یکی از مهم‌ترین میراث‌های علامه مصباح رحمته‌الله تربیت نیروی انسانی کارآمد در حوزه‌های مختلف علوم اسلامی و انسانی است؛ سرمایه‌ای ارزشمند که امروز ثمرات آن در جوامع علمی ایران و جهان اسلام به چشم می‌خورد و امید است این حرکت بتواند گامی مؤثر در جهت تحقق تمدن نوین اسلامی باشد.

بستری مناسب برای گسترش و نشر علوم انسانی اسلامی فراهم آورده است.

حجت‌الاسلام دکتر ثابت خاطرنشان کرد: یکی از عوامل مؤثر در این زمینه، حضور شمار زیادی از دانش‌آموختگان افغانستانی در مؤسسهٔ آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته‌الله است که می‌تواند راه را برای ترویج و توسعهٔ علوم انسانی اسلامی در افغانستان هموار سازد.

وی با اشاره به برگزاری همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی در افغانستان گفت: دانشگاه کوهنتون جامعهٔ المصطفی افغانستان که میزبان این رویداد علمی است، طی ۱۵ سال فعالیت خود توانسته است بیش از ۱۱۰۰ دانشجویان در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در رشته‌های مرتبط با علوم انسانی اسلامی تربیت کند.

رئیس نمایندگی جامعهٔ المصطفی العالمیه در افغانستان ادامه داد: جامعهٔ افغانستان به دلیل پایبندی به سنت‌های دینی، استقبال گسترده‌ای از علوم اسلامی دارد؛ به‌گونه‌ای که بیش از ۱۰ هزار طلبه در

معرفی چکیده برخی مقالات رسیده به همایش

نقد و بررسی انسان‌شناسی علم مدرن در سایه پیامدها و نتایج آن

◀ سیدعلی حسینی آملی / دانشیار گروه ادیان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

چکیده

یکی از عناصر اصلی تمدن جدید غربی که عالم و آدم را فرا گرفته است، علم مدرن غربی است. علم مدرن که از جمله آن علوم انسانی است، دارای بنیان‌های معرفت‌شناختی، هستی‌شناختی، انسان‌شناختی و ارزش‌شناختی خاص به خود است و در آن ریشه دارد. لازمه پذیرش این علوم تن دادن به این مبانی و پیش‌فرض‌هاست. این تحقیق با روش توصیفی - تحلیلی درصدد است در مرحله نخست به شناسایی مبانی انسان‌شناختی علم مدرن و در مرحله بعد به نقد آن در سایه بیان پیامدها و نتایج آن بپردازد. نتایج حاصله حکایت از آن دارد مبانی انسان‌شناختی علم مدرن که شامل طبیعت‌گرایی، نفی اهداف و غایت عالی، انسان‌محوری، فردمحوری، ماشین‌انگاری و شیء‌وارگی انسان است، پیامدهایی چون ازخودبیگانگی، بحران معنوی، پوچ‌گرایی، تغییر سبک زندگی، تزلزل نهاد خانواده و ترسیم آینده‌ای خطرناک به همراه داشته است.

کلیدواژه‌ها: انسان‌شناسی، علم مدرن، مبانی و پیش‌فرض‌ها، نتایج و پیامدها.

شکل‌گیری سازمان‌یافتگی‌های روانی سلامت‌محور و بیماری‌زا بر اساس نظریه خودیابی اسلامی و فرایند تغییر آنها (درمان)

◀ رحیم نارویی / دانشیار گروه روان‌شناسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی چگونگی شکل‌گیری سازمان‌یافتگی‌های روانی سلامت‌محور و بیماری‌زا بر اساس نظریه خودیابی اسلامی و فرایند تغییر آنها (درمان) است. برای بررسی این مسئله پژوهشگر با طرح این سؤال که «سازمان‌یافتگی‌های سلامت‌محور و بیماری‌زا بر اساس منابع اسلامی به‌ویژه قرآن چگونه در درون انسان پدید می‌آیند و چگونه از بین می‌روند؟»، سراغ قرآن رفت. با دقت در آیات قرآن به شیوه توصیفی - تحلیلی، همچنین مراجعه به تفاسیر معتبر به روش تفسیری اجتهادی به دست آمد که هر فرد بر اثر اذعان‌ها (ایمان‌آوری)، ذکر (فعال‌سازی ذهنی)، عمل، کفرورزی (انکار) و اجتناب، و در عمل طی فرایند اذعان، فعال‌سازی، عمل، انکار (کفرورزی) و اجتناب، سازمان‌یافتگی‌های درون‌روانی خود را از بدو تولد تا هنگام مرگ بی‌وقفه تغییر می‌دهد. تغییر ایجادشده در صورتی که بر پایه مؤلفه‌های سلامت‌آور شکل بگیرد، سازمان‌یافتگی‌های سلامت‌آور روی نفس پدید می‌آیند و حالت و احساسی را به وجود می‌آورند که از آن به سلامت تعبیر می‌شود. این تغییر می‌تواند بر پایه مؤلفه‌های بیماری‌آور شکل بگیرد که سازمان‌یافتگی بیمارگون را به دنبال دارد و اگر بعد از بیماری مؤلفه‌های سلامت‌آور را اتخاذ و از مؤلفه‌های بیماری‌آور اجتناب کند، در مسیر درمان و حذف سازمان‌یافتگی بیمارگون و نصب سازمان‌یافتگی سلامت‌محور حرکت می‌کند و درمان این‌گونه تحقق می‌یابد.

کلیدواژه‌ها: خودیابی اسلامی، فعال‌سازی ذهنی (ذکر)، عمل انکار (کفرورزی اجتناب).

علم اجتماعی دینی و نیازهای انسانی

◀ سیدحسین شرف‌الدین / استاد گروه جامعه‌شناسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

چکیده

انسان موجودی نیازمند و بلکه از جهاتی نیازمندترین موجود هستی است که با ویژگی‌های برجسته و انحصاری او به عنوان موجود مکرم و مخلوق احسن خداوند منافاتی ندارد. وجود همین نیازها او را به پذیرش انتخابی یا قهری زندگی اجتماعی با هدف تأمین آنها و تلاش و تکاپوی بی‌وقفه سوق داده است. نهادهای اجتماعی به عنوان برجسته‌ترین مؤلفه ساختاری نظام اجتماعی برای تأمین نیازهای مشترک فعلیت یافته و پذیرفته شده، تمهید شده است. تدوین و اجرای برنامه‌های توسعه ملی توسط دولت‌ها عمدتاً با هدف پاسخ‌دهی هرچه بهتر به نیازهای فردی و اجتماعی صورت می‌گیرد. بیشتر جنبش‌ها، شورش‌ها و انقلاب‌های اجتماعی در اعتراض به نحوه تأمین نیازهای مادی و معنوی تحقق می‌یابد. از جمله شاخص‌های کیفیت زندگی در هر جامعه، نحوه تأمین و ارضای نیازها و مطالبات فعلیت یافته جمعی است. نیازهای انسان از منظرهای مختلف، تعدد و تنوع بسیار دارد. نیازها، همچنین بسته به ویژگی‌های وجودی و ذاتی و اقتضائات و الزامات عملی (مربوط به مقام ارضا)، التفات نظری حوزه‌های دانشی متعددی را به خود جلب کرده‌اند.

کلیدواژه‌ها: علم اجتماعی دینی، نظام اجتماعی، نیازهای انسان.

جایگاه مفهوم قدرت در سیاست‌گذاری علوم انسانی اسلامی

◀ محمد رضا قائمی نیک / استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی

چکیده

مطابق اغلب نظریه‌های سیاست‌گذاری، به‌ویژه نظریه میشل فوکو، مفهوم قدرت نقش محوری در سیاست‌گذاری علم دارد. فوکو معتقد است که گفتمان‌های علمی تابع روابط قدرت‌اند و علم و حقیقت برساخته این روابط هستند. از دیدگاه او، علم دارای حقیقت ذاتی نیست و نمی‌توان آن را بدون در نظر گرفتن قدرت سیاست‌گذاری کرد. اما این مقاله با رجوع به آرای حکمای مسلمان، به‌ویژه حکمت متعالیه، تعریفی متفاوت از قدرت ارائه می‌دهد که هم قدرت الهی و هم قدرت بشری را دربر می‌گیرد. این تعریف نشان می‌دهد که امتناع انسان از اعمال قدرت الهی به دلیل اختیار او، به معنای نفی حقیقت ذاتی علم نیست. در نتیجه، سیاست‌گذاری علوم انسانی اسلامی بر اساس این دیدگاه حکمی، نه تنها حقیقت علمی را انکار نمی‌کند، بلکه امکان سیاست‌گذاری مطابق با اوامر الهی را فراهم می‌سازد. این رویکرد، متمایز از نظریه فوکو، قدرت را در چارچوب دینی و انسانی تعریف می‌کند و راهی برای سیاست‌گذاری علمی مبتنی بر معنای دینی و اسلامی قدرت مهیا می‌نماید.

کلیدواژه‌ها: سیاست‌گذاری، علم قدرت، حکمت متعالیه، میشل فوکو.

نقش علوم انسانی در فهم قرآن

◀ امیررضا اشرفی / دانشیار گروه تفسیر و علوم قرآنی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی *

چکیده

از مسائل بنیادین در حوزه مطالعات میان رشته‌ای و رابطه علم و دین، نقش علوم انسانی در فهم آموزه‌های قرآنی است. مسئله اصلی این پژوهش آن است که علوم انسانی در چه چارچوب و با چه کارکردهایی می‌توانند در فرآیند فهم و تفسیر گزاره‌های قرآنی اثرگذار باشند. این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی به تحلیل ابعاد این مسئله می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که علوم انسانی در صورتی که در چارچوبی ضابطه‌مند به کار گرفته شوند، می‌توانند حداقل در پنج سطح نقش آفرینی کنند: ۱. مسئله‌زایی و گشودن افق‌های جدید در طرح پرسش از متن؛ ۲. قرینه‌سازی و تقویت یا تضعیف احتمالات تفسیری؛ ۳. تعمیق فهم مفردات و تحلیل گزاره‌های قرآنی با تکیه بر نظریه‌ها و مفاهیم علمی؛ ۴. تبیین ابعاد و مبانی مسائل قرآنی و ارائه راهکارهای علمی برای حل آنها؛ ۵. کشف حلقات مفقوده در برخی آیات و تکمیل فرایند استنباط. بر این اساس، بهره‌گیری سنجیده و ضابطه‌مند از ظرفیت‌های علوم انسانی می‌تواند به ارتقای عمق و دقت در فهم قرآن و گسترش افق‌های مطالعات تفسیری منجر شود.

کلیدواژه‌ها: علوم انسانی، فهم قرآن، تفسیر قرآن، مطالعات میان رشته‌ای، رابطه علم و دین، روش‌شناسی فهم قرآن.

واکاوی مفهوم خدا در قانون جذب بر اساس مبانی کلامی و فلسفی علامه مصباح یزدی

- ◀ حسن قره‌باغی / دانشجوی دکتری موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
- ◀ امیر پژوهنده / دانشجوی دکتری موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
- ◀ محمد جعفری / دانشیار گروه کلام و فلسفه دین موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

چکیده

در این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی، نقش و جایگاه خدا در «قانون جذب» را از منظر مبانی کلامی و فلسفی علامه مصباح یزدی بررسی می‌کنیم. متن حاضر چهار برداشت از خدا در قانون جذب را شناسایی می‌کند: ۱. خدای قانون‌گذار که پس از وضع قانون جذب نقشی فعال ندارد؛ ۲. خدای فرمان‌بردار که کاری جز خدمت به امیال و آرزوهای بشر انجام نمی‌دهد؛ ۳. عدم وجود خدای خارجی و همسان‌سازی خدا با نیروی درونی انسان؛ ۴. تلاش‌های صوری برای «دینی‌سازی» یا سازگار کردن قانون جذب با الهیات. نتایج تحلیل نشان می‌دهد هر یک از این برداشتها به نحوی با اصول محوری توحید، مشیت الهی، دعا و توکل در الهیات اسلامی ناسازگارند. برخی برداشتها به سمت نوعی خدای‌زدایی و برخی به سمت تبدیل خدا به نیروی تابع انسان سوق می‌یابند. همچنین پیامدهای اخلاقی و اجتماعی این آموزه از قبیل کاهش مسئولیت‌پذیری، ارزش ذاتی قائل شدن برای ثروت و لذت، تحریف معنای دعا و توکل مورد تأکید قرار گرفته است. نتیجه پژوهش این است که قانون جذب در چارچوب فعلی و ترویج یافته‌اش بدون بازنگری بنیادین قابل جمع با کلام اسلامی نیست و هر کوشش برای سازگار نشان دادن آن، به تساهل یا وارونه‌سازی الهیات می‌انجامد.

کلیدواژه‌ها: قانون جذب، مبانی کلامی و فلسفی، مصباح یزدی.

مصاحبه با حجت الاسلام دکتر محسن منطقی

مدیریت الهی در اندیشه و سیره علامه مصباح از منظر استاد دکتر منطقی،
مدیر گروه مدیریت مؤسسه امام خمینی (ره)

دکتر منطقی:

بسم الله الرحمن الرحيم. مرحوم علامه مصباح در حقیقت بنیان‌گذار تفکر علوم انسانی اسلامی در ایران بودند و در این مسیر تلاش‌های فراوانی انجام دادند. با آنکه از نظر جایگاه علمی، می‌توانستند در حوزه علمیة مناصب علمی و فقهی بالایی را عهده‌دار شوند، اما بیشترین زمان و توان خود را صرف ترویج و توسعه اندیشه علوم انسانی اسلامی کردند. برکات این رویکرد به قدری بود که شورای عالی انقلاب فرهنگی سالروز رحلت ایشان را به عنوان «روز علوم انسانی اسلامی» نام‌گذاری کرد.

در آستانه سالروز رحلت علامه مصباح یزدی (ره) و هم‌زمان با روز ملی علوم انسانی اسلامی، با حجت الاسلام والمسلمین دکتر محسن منطقی، مدیر گروه مدیریت مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) و از شاگردان برجسته علامه، گفت‌وگویی داشتیم درباره جایگاه فکری و مدیریتی آن استاد فقید و مسیر اسلامی‌سازی علوم انسانی در ایران.

ضرورت نكوداشت علامه مصباح یزدی (ره)

استاد، با توجه به مقارنت سالروز رحلت علامه مصباح یزدی (ره) با روز ملی علوم انسانی اسلامی، ضرورت بزرگداشت ایشان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نقش و ابتکارهای علمی علامه مصباح

ارزش‌ها را از ضروری‌ترین مراحل بازسازی این علوم می‌دانستند.

علاوه بر جنبه‌های نظری و فکری، پرورش شاگردان و طراحی نظام آموزشی ویژه برای ترویج این تفکر از کارهای اساسی علامه مصباح بود. شاید در جهان اسلام و تشیع دانشمندان بسیاری را بتوان یافت، اما کمتر عالمی را می‌شناسیم که همچون ایشان، هم‌زمان با ایده‌پردازی علمی، نظام آموزشی منظمی برای تربیت شاگردان و انتقال این اندیشه طراحی کرده باشد.

در حقیقت، علامه مصباح نه تنها نظریه‌پرداز علوم انسانی اسلامی بود، بلکه بنیان‌گذار یک جریان آموزشی و تربیتی پایدار شد که تا امروز ثمرات علمی و انسانی آن در مؤسسه امام خمینی^ع و دیگر مراکز علمی کشور مشهود است.

عملکرد گروه مدیریت در اسلامی‌سازی علوم انسانی

گروه مدیریت مؤسسه، که شما مسئولیت آن را بر عهده دارید، تاکنون چه اقداماتی در راستای اسلامی‌سازی علوم انسانی انجام داده است؟

دکتر منطقی:

گروه مدیریت، مانند دیگر گروه‌های علوم انسانی مؤسسه امام خمینی^ع، از آغاز تأسیس خود، یعنی از اوایل دهه ۱۳۷۰، در مسیر تحقق هدفی که مرحوم علامه مصباح یزدی^ع ترسیم کرده بودند، گام برداشته است. ایشان از همان ابتدا تأکید داشتند که مهم‌ترین وظیفه این گروه‌ها، پرورش محقق، اندیشمند و استاد متعهد به مبانی اسلامی است.

در فاز نخست فعالیت گروه، تمرکز بر تربیت نیروهای پژوهشگر و صاحب‌نظر بود. ثمره این نظام آموزشی، پس از حدود یک دهه و نیم، به تدریج نمایان شد و

نقش علامه مصباح در شکل‌گیری و تقویت علوم انسانی اسلامی را چگونه توصیف می‌کنید؟

دکتر منطقی:

مرحوم علامه مصباح یزدی^ع از آغاز، با نگاهی نوآورانه و متفکرانه به اصلاح و تقویت علوم انسانی پرداختند. دغدغه اصلی ایشان این بود که چگونه می‌توان علوم انسانی را در چارچوب آموزه‌های اسلام بازتعریف کرد تا به عنوان دانشی پذیرفتنی در منظومه فکری اسلام جای گیرد.

برای تحقق این هدف، ابتدا لازم می‌دانستند که خودشان با مبانی و نظریه‌های علوم انسانی آشنا شوند. به همین دلیل، در دهه نخست انقلاب اسلامی، جمعی از استادان رشته‌های مختلف علوم انسانی را دعوت کردند تا دیدگاه‌ها و نظریات رایج را مطرح کنند. ایشان با دقت به سخنان آنان گوش می‌دادند، سپس این مفاهیم را از منظر اسلامی بازآفرینی و بازسازی می‌کردند. همین گام، یکی از نخستین تلاش‌های جدی در مسیر علوم انسانی اسلامی بود. در ادامه، با نوآوری‌ها و ایده‌های تازه‌ای که داشتند، راهکارهای بنیادین اسلامی‌سازی علوم انسانی را شناسایی کردند. تأکید ویژه علامه مصباح بر مبانی و پیش‌فرض‌های علوم انسانی اسلامی یکی از ویژگی‌های برجسته اندیشه ایشان بود. به باور ایشان، تا این مبانی و پیش‌فرض‌ها اصلاح نشوند، علوم انسانی اسلامی به ثمر نخواهد نشست.

از سوی دیگر، ایشان توجه خاصی به ارزش‌ها و مبانی اخلاقی در علوم انسانی داشتند؛ شناسایی، پالایش و تنقیح

دکتر منطقی:

در دوازدهم آذرماه، همزمان با روز علوم انسانی اسلامی، همایش بزرگداشت علامه مصباح یزدی رحمته الله علیه برگزار می‌شود. همکاران ما هم در گروه مدیریت متناسب با توان و ظرفیت خود، درصدد تدوین مقالات علمی در حوزه مدیریت اسلامی هستند.

برخی از مقالات ارائه‌شده از سوی محققان بیرون از مؤسسه برای ارزیابی علمی به گروه مدیریت واگذار شده و قرار است در کمیسیون‌های تخصصی بررسی شود. افزون بر آن، با برخی دانشگاه‌هایی که دغدغه علوم انسانی و مدیریت اسلامی دارند، مکاتبه و هماهنگی صورت گرفته تا در همایش مشارکت علمی داشته باشند. در پنل‌های تخصصی این همایش نیز، اعضای گروه مدیریت حضور فعالی خواهند داشت.

چشم‌انداز حرکت علوم انسانی اسلامی مصاحبه‌کننده: شما به‌عنوان یکی از شاگردان قدیمی علامه مصباح و از نزدیک شاهد شکل‌گیری جریان علوم انسانی اسلامی بوده‌اید. چشم‌انداز این حرکت را چگونه می‌بینید؟

دکتر منطقی:

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های مرحوم علامه مصباح یزدی رحمته الله علیه اخلاص در نیت بود. ایشان با احتیاط و دور از هیاهو وارد کارها می‌شدند و در بسیاری از موارد ترجیح می‌دادند پشت‌صحنه بمانند؛ همین نیت خالص برای خدمت به جهان اسلام، پشتوانه‌ای قوی برای تداوم و شتاب بخشی به این حرکت شد.

نکته دوم، نوآوری و نظریه‌پردازی خلاق بود. هنگامی که کاری بر پایه نوآوری شکل بگیرد و درست عرضه شود، برد اجتماعی و علمی پیدا می‌کند و مشتاقان، پذیرش

محصولات علمی قابل توجهی در حوزه مدیریت اسلامی تولید گردید.

از جمله دستاوردهای شاخص این گروه، انتشار مجله علمی تخصصی «اسلام و پژوهش‌های تعالی» است که تاکنون حدود ۲۷ شماره از آن منتشر شده و بخش قابل توجهی از مقالاتش به قلم محققان مؤسسه و بخشی نیز توسط پژوهشگران خارج از مؤسسه نگاشته شده است.

علاوه بر این، تاکنون بیش از ۵۰ مقاله علمی از سوی دانش‌آموختگان مؤسسه در موضوعات گوناگون مدیریت اسلامی منتشر شده است. همچنین در زمینه‌های مختلف علوم انسانی، به‌ویژه مباحث مرتبط با سرمایه انسانی و مدیریت منابع انسانی اسلامی، تعدادی کتاب تدوین و منتشر شده است.

بخشی از این آثار به درخواست سازمان‌ها و نهادهای مختلف نگاشته شده است؛ برای مثال، در همکاری با نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه مأموریت یافت تا در طراحی و اصلاح نظام استخدای و ساختار منابع انسانی این نهاد، مبنای نظری اسلامی را تدوین کند. در نتیجه، کتاب‌هایی تألیف شد که مبنای اصلاحات علمی در آن ساختار قرار گرفت.

به‌طور کلی، در حوزه‌های مختلف توانستیم کتاب، مقاله و نشریه علمی منتشر کنیم؛ هرچند هنوز تا رسیدن به سطح ایده‌آل و وضعیت مطلوبی که علامه مصباح در نظر داشتند، فاصله داریم و باید تلاش‌هایمان را بیش از پیش گسترش دهیم.

برنامه‌های گروه مدیریت در روز علوم انسانی اسلامی

با توجه به نزدیک بودن روز ملی علوم انسانی اسلامی، گروه مدیریت برای این روز چه برنامه‌هایی دارد؟

از مهم‌ترین ویژگی‌های علامه مصباح^ع، تقید اخلاقی بود. با آنکه شخصیتی برجسته، فقیه، فیلسوف و متفکری بی‌نظیر بودند و مورد عنایت و ویژه‌ی مقام معظم رهبری قرار داشتند، در رفتار با اطرافیان نهایت تواضع و ادب را نشان می‌دادند. حتی در روزهایی که از نظر جسمی توان چندانی نداشتند، عصاران وارد مؤسسه می‌شدند و اگر طلبه‌ی جوانی پرسشی می‌کرد، با صبر و حوصله می‌ایستادند و پاسخ می‌دادند، هرچند چند دقیقه طول بکشد.

اخلاق در تعامل با مردم، اطرافیان و همکاران علمی، محور ثابت رفتار ایشان بود؛ هرگز از مدار اخلاق خارج نمی‌شدند. ویژگی دیگر تدین و تقوای عمیق بود. ایشان در رعایت دستورات شرعی و دینی بسیار دقیق بودند. تقیدشان به عبادت، نماز با طمأنینه و عمل به مستحبات مثال‌زدنی بود؛ گاه در سفرها یا برنامه‌های طولانی، این روحیه‌ی عبادی ایشان به‌خوبی آشکار می‌شد.

ویژگی مهم دیگر، روحیه‌ی مشورت و هم‌فکری بود. در حالی که خودشان به بسیاری از امور علمی و مدیریتی تسلط کامل داشتند، همواره نظر دیگران را می‌پرسیدند. در جلسات، ابتدا از حاضران دعوت می‌کردند که دیدگاه خود را بیان کنند، سپس با دقت جمع‌بندی کرده و نظر نهایی را اعلام می‌کردند.

این رفتار نشان می‌دهد که حتی در اوج مرتبه‌ی علمی و جایگاه مدیریتی، باید از آراء و افکار دیگران بهره برد. به‌واقع، تواضع علمی و اخلاقی علامه مصباح^ع می‌تواند برای همه‌ی پژوهشگران و مدیران فرهنگی، درس بزرگی از مدیریت همراه با اخلاق و خرد جمعی باشد.

بیشتری نشان می‌دهند. علامه مصباح^ع با ایده‌ای منسجم و نو، میدان تازه‌ای در علوم انسانی اسلامی گشودند.

نکته‌ی سوم، شبکه‌ی شاگردان و نظام آموزشی طراحی‌شده توسط ایشان است که دامنه‌ی وسیعی از طلاب و غیرطلاب را دربر گرفته و بسیاری از آنان خود را از نظر علمی و امدار ایشان می‌دانند؛ این سرمایه‌ی انسانی بستری جدی برای توسعه‌ی این تفکر است. با گذشت بیش از چهار سال از انقلاب اسلامی، ایده‌های متعددی درباره‌ی علوم انسانی اسلامی مطرح شده است؛ اما به‌جرات می‌توان گفت هیچ ایده‌ای به اندازه‌ی طرح علامه مصباح^ع، گستره و اثرگذاری پیدا نکرده است. و این مرهون همان اخلاص، نوآوری و نظام‌سازی آموزشی است که از ایشان سراغ داریم. امیدواریم این حرکت، با اتکا به آن میراث فکری و انسانی، شتاب بیشتر بگیرد و گسترش یابد.

توصیه به دانشجویان و پژوهشگران جوان

چه توصیه‌ای برای دانشجویان و پژوهشگران جوانی دارید که علاقه‌مند به ادامه‌ی راه علامه مصباح^ع هستند؟

دکتر منطقی:

الگو گرفتن از زندگی و سلوک مرحوم علامه مصباح یزدی^ع، بهترین راه برای ادامه‌ی مسیر ایشان است. خوشبختانه با مستندسازی‌های انجام‌شده از زندگی و رفتار ایشان، این امکان برای طلاب جوان و علاقه‌مندان به استمرار حرکت فکری علامه به‌خوبی فراهم است. با مطالعه‌ی زندگی، خاطرات و رفتارهای روزمره‌ی ایشان می‌توان درک کرد که چگونه می‌شود جای خالی چنین شخصیتی را در ذهن و عمل تا حدودی پر کرد.

دیدگاه مدیریتی علامه مصباح

با توجه به بیانات رهبر انقلاب درباره «کار نو» علامه مصباح و نیز تجربه نزدیک شما از مدیریت ایشان در مؤسسه، ارزیابی‌تان از سبک مدیریتی علامه چیست، به‌ویژه اینکه برخی مجموعه‌ها با وجود ایده‌های خوب، به سرانجام نرسیدند اما آثار و برکات کار ایشان امروز در شاگردان‌شان مشهود است؟

دکتر منطقی:

به هر حال، همان‌طور که استحضار دارید، مدیریت دانشی تجربی است، هرچند نیازمند پشتوانه نظری و مبانی علمی هم هست. علم مدیریت پس از انقلاب صنعتی و از حدود سال ۱۷۶۰ میلادی، با اختراع ماشین بخار و شکل‌گیری صنایع بزرگ، کم‌کم جنبه دانشگاهی پیدا کرد و در اوایل قرن نوزدهم به عنوان یک دانش مستقل در متون علمی مطرح شد.

مرحوم علامه مصباح، طبعاً تحصیلات رسمی در رشته مدیریت نداشتند، اما به‌واسطه هوش سرشار، ژرف‌نگری و تجربه عملی، مدیریت مجموعه‌های علمی و فرهنگی را به‌صورت کاملاً موفق پیش می‌بردند. ایشان از ابتدای تأسیس نهادهایی مانند «مؤسسه در راه حق» و سپس «مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی»، شخصاً در اداره امور، برنامه‌ریزی و انتخاب نیروها حضور مستقیم داشتند و به‌مرور زمان، مهارت‌های مدیریتی‌شان بسیار قوی‌تر و گسترده‌تر شد.

یکی از ویژگی‌های خاص ایشان این بود که در کنار دقت و نظم عقلی، از نوعی شهود و بصیرت دینی در تصمیم‌گیری‌ها بهره می‌بردند. یعنی همان‌طور که به ملاحظات عقلانی و ضوابط سازمانی توجه می‌کردند،

نوعی الهام و روشن‌بینی قلبی هم در انتخاب‌ها و پیش‌بینی‌ها داشتند. ما بارها دیده بودیم که درباره صلاحیت یا آینده برخی افراد نظر می‌دادند؛ مثلاً می‌فرمودند: «این فرد برای این کار مناسب نیست» یا «احتمال دارد در آینده در این مسیر دچار مشکل شود» — و جالب اینکه گذر زمان دقیقاً همان را نشان می‌داد که ایشان پیش‌بینی کرده بودند.

سبک مدیریت علامه، ترکیبی از مدیریت عقلانی و مدیریت شهودی بود؛ یعنی هم بر تحلیل، نظم، و مشورت تکیه داشت، و هم بر توکل، تقوا و بصیرت دینی. از نظر ایشان، مدیر واقعی باید اهل توکل و در عین حال اهل تدبیر باشد.

در عین مدیریتی بودن، هیچ‌گاه رفتارشان آمرانه نبود. بیشتر هدایت‌گر و الهام‌بخش بودند. در مواجهه با شاگردان و همکاران، همواره با آرامش و متانت برخورد می‌کردند و در تصمیم‌های مهم، پیش از اعلام نظر، دیدگاه اطرافیان را می‌پرسیدند. همین منش، فضای مؤسسه را به محیطی علمی، اخلاقی و مشارکتی تبدیل کرده بود.

در مجموع، می‌توان گفت علامه مصباح مصداق مدیری بود که میان «عقل و ایمان»، «نظم و شهود»، و «اقتدار و تواضع» تعادل برقرار کرده بود. همین تعادل، رمز موفقیت و ماندگاری نهادهایی است که به دست ایشان پایه‌گذاری شد.

مصاحبه با حجت الاسلام دکتر محمدجواد نوروزی

به مناسبت همایش بزرگداشت علامه مصباح یزدی
ضرورت اسلامی سازی علوم انسانی از منظر استاد دکتر نوروزی،
مدیر گروه علوم سیاسی مؤسسه امام خمینی

دکتر نوروزی:

ابتدا از اهتمام شما به این موضوع سپاسگزارم. مسئله علوم انسانی با رویکرد اسلامی، یکی از ضرورت های گفتمان انقلاب اسلامی است. ما معتقدیم انقلاب اسلامی با افقی که برای خود تعریف کرده، در تلاش است به تمدن نوین اسلامی و در نهایت به تحقق ولایت عظمای الهی دست یابد.

بی تردید، نرم افزار دستیابی به این گفتمان، تولید علوم انسانی بر اساس منابع اسلامی و با رویکرد اسلامی است. به بیان دیگر، با علوم انسانی موجود نمی توان به آرمان ها و اهدافی که حضرت امام خمینی و مقام معظم رهبری برای انقلاب اسلامی ترسیم کرده اند دست یافت.

در حاشیه همایش بزرگداشت علامه مصباح یزدی، با حجت الاسلام والمسلمین دکتر نوروزی، مدیر گروه علوم سیاسی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، گفت و گویی داشتیم درباره ضرورت اسلامی سازی علوم انسانی و جایگاه علوم سیاسی در این مسیر.

ضرورت برگزاری همایش علوم انسانی اسلامی

با توجه به جایگاه و ضرورت اسلامی سازی علوم انسانی، لطفاً ضرورت برگزاری چنین همایشی را برای ما توضیح دهید و از طرفی، به همزمانی این همایش با بزرگداشت علامه مصباح نیز اشاره بفرمایید.

می‌کند، باید به این نکته اشاره کنم که همزمانی بزرگداشت علوم انسانی اسلامی با سالگرد ارتحال مرحوم علامه مصباح یزدی^۱ یادآور جایگاه ویژه ایشان در عرصه تفکر سیاسی است.

به تعبیر مقام معظم رهبری، علامه مصباح از متفکرانی است که فلسفه را در محدودهٔ مباحث انتزاعی محصور نکرد، بلکه آن را به عرصه‌های مختلف زندگی امتداد داد؛ از مدیریت و سیاست گرفته تا جامعه‌شناسی و دیگر شاخه‌های علوم انسانی. ایشان از بنیان‌های فلسفی آغاز می‌کرد و تا تبیین شاخه‌های عملی و رفتاری بر پایهٔ مبانی اسلامی پیش می‌رفت. بی‌تردید، یکی از حوزه‌هایی که علامه مصباح در دوسه دههٔ پایانی عمر پربرکت خود توجه ویژه‌ای به آن داشت، عرصهٔ سیاست و روشنگری سیاسی بود. گروه علوم سیاسی مؤسسه نیز، تحت اشراف و هدایت فکری ایشان، کوشیده است تا بنیان‌های نظری و فلسفی دانش سیاسی را با رویکردی اسلامی و علمی بازخوانی و تقویت کند و از آن به عنوان پشتوانهٔ فکری نظام اسلامی بهره‌برد.

این گروه از سال ۱۳۶۹ با پذیرش نخستین دورهٔ دانشجویان کارشناسی ارشد فعالیت خود را آغاز کرده و تاکنون به عنوان یکی از گروه‌های فعال مؤسسه شناخته می‌شود. در طول این سال‌ها، گروه در زمینه‌های تربیت نیروی انسانی متعهد، پرورش محقق و استاد، و تولید آثار علمی در حوزه‌های مورد نیاز جامعهٔ اسلامی تلاش کرده است.

بسیاری از آثار پژوهشی و پایان‌نامه‌هایی که در این گروه تدوین شده‌اند، بر مبنای هدف کلان مؤسسه یعنی تولید علوم انسانی با رویکرد اسلامی سامان یافته‌اند.

از این رو، علوم انسانی اسلامی یک ضرورت انکارناپذیر در مسیر تحقق انقلاب اسلامی و نیل به اهداف و آرمان‌های آن است. برگزاری همایش‌هایی در این حوزه، گامی بزرگ در جهت تحقق عملی علوم انسانی اسلامی است؛ زیرا باعث می‌شود دستاوردهای این حوزه دیده و ترویج شود و به مرحلهٔ کاربرد برسد.

این موضوع از نخستین روزهای پیروزی انقلاب اسلامی مورد اهتمام حضرت امام^۲ بوده است. در همین مسیر، یکی از متفکران برجسته‌ای که در اسلامی‌سازی علوم انسانی تلاش وافر داشت، مرحوم علامه مصباح یزدی^۳ بود. ایشان فعالیت‌های خود را از پیش از انقلاب آغاز کرد و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به ویژه در آغاز دههٔ ۱۳۶۰، با توصیهٔ حضرت امام خمینی^۴ مأمور گسترش مباحث علوم انسانی اسلامی شد.

این حرکت، گرچه فراز و نشیب‌های فراوانی داشت، اما در قالب نهادهایی چون دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، مؤسسه در راه حق، بنیاد باقرالعلوم (ع) و بعدها مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^۵ ادامه یافت و به صورت نظام‌مند پیگیری شد.

جایگاه علوم سیاسی در اسلامی‌سازی علوم انسانی

با توجه به اینکه شما مدیریت گروه علوم سیاسی مؤسسه امام خمینی^۶ را بر عهده دارید، جایگاه علوم سیاسی در فرآیند اسلامی‌سازی علوم انسانی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

دکتر نوروزی:

گروه علوم سیاسی یکی از زیرمجموعه‌های اساسی در مجموعهٔ علوم انسانی اسلامی است. از آنجا که این گروه در مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^۷ فعالیت

این آثار در حوزه‌های گوناگون دانش سیاسی از جمله فلسفه سیاسی، تحلیل و تبیین مسائل سیاسی، جامعه‌شناسی سیاسی، تاریخ معاصر ایران، سیاست خارجی و روابط بین‌الملل منتشر شده‌اند و بخشی از آن‌ها در مجامع علمی و حوزوی حائز رتبه‌های برتر بوده‌اند.

این توفیقات، به‌روشنی نشان‌دهنده اهتمام و پیشرفت گروه علوم سیاسی در راستای تحقق مأموریت اصلی خود است؛ یعنی تولید و گسترش دانش سیاسی اسلامی در خدمت اهداف انقلاب اسلامی.

محورهای پژوهشی گروه علوم سیاسی در همایش

در همایش پیش‌رو، گروه علوم سیاسی مؤسسه چه نقشی دارد و چه مقالاتی از این گروه ارائه خواهد

شد؟

دکتر نوروزی:

در بخش آنچه که در همایش پیش‌رو مورد توجه قرار گرفته، با توجه به توضیحاتی که پیش‌تر عرض کردم، گروه علوم سیاسی مؤسسه امام خمینی (ره) حدود ده مقاله از سوی اساتید و دانش‌پژوهان مقطع دکتری آماده کرده است. البته همکاری‌هایی نیز با دیگر مراکز علمی هم‌افق که رویکردی اسلامی و دینی دارند صورت گرفته است تا هم‌افزایی علمی و فکری میان این مجموعه‌ها ایجاد شود و مقالاتی مشترک

در محورهای مرتبط ارائه گردد. در میان مقالاتی که در گروه مصوب شده و مراحل پژوهشی آنها نیز تا حدی پیش رفته، می‌توان به عناوین زیر اشاره کرد:

- چیستی فلسفه سیاسی از منظر علامه مصباح یزدی (ره)؛ این مقاله به مباحث بنیادین فلسفه سیاسی اسلامی می‌پردازد و تلاش دارد با نگاهی فلسفی، بنیان‌های معرفتی سیاست را بر اساس مبانی اسلامی تبیین کند.

- راهبرد مواجهه با نظام سلطه در گفتمان انقلاب اسلامی؛ تمرکز این پژوهش بر تحولات روابط بین‌الملل، مفهوم دشمن‌شناسی و چگونگی مواجهه نظام اسلامی با نظام سلطه جهانی است.

- تحلیل ماهیت انتخابات و پیامدهای آن در اندیشه سیاسی اسلامی؛ با توجه به اهمیت موضوع انتخابات در جامعه امروز ما، این مقاله با نگاهی علمی و انتقادی به آسیب‌شناسی و ارائه الگوهای بدیل در حوزه مشارکت سیاسی می‌پردازد.

- مردم‌سالاری دینی از منظر متفکران اسلامی با تأکید بر دیدگاه علامه مصباح یزدی (ره)؛ الگوی مردم‌سالاری دینی یکی از دستاوردهای بزرگ انقلاب اسلامی است. این مقاله تلاش دارد ابعاد نظری و عملی آن را تبیین کند و دیدگاه متفکران اسلامی در این زمینه را بررسی نماید.

- آینده‌پژوهی دانش سیاست اسلامی؛ بیش از چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی گذشته است و اکنون زمان آن رسیده تا وضعیت و مسیر آینده دانش سیاست اسلامی آسیب‌شناسی و افق‌های پیش‌رو ترسیم شود.

- روش‌شناسی سیاست اسلامی؛ در حالی که بخش عمده‌ای از روش‌های موجود در علوم سیاسی برگرفته از اندیشه

در تهران و بعضی شهرهای دیگر، رفت و آمد علمی با اساتید برجسته دانشگاه‌ها داریم. این تعامل‌ها در تدریس و تربیت نیروی انسانی هم خودش را نشان می‌دهد.

در حوزه پژوهش و به‌طور خاص درباره این همایش هم، راینی‌ها انجام شده است. طبیعی است وقتی موضوع همایش «دانش سیاست اسلامی» است، با مراکز که از ابتدا با همین فلسفه شکل گرفته‌اند، رفت و آمد بیشتری داشته باشیم. با این‌همه، هدف کلان این است که دانشگاه‌ها هم به‌تدریج به سمت علوم انسانی اسلامی حرکت کنند؛ بنابراین نمی‌خواهیم دور خودمان حصار بکشیم. برای همین، هم اساتید را برای کرسی‌های نظریه‌پردازی و جلسات گفت‌وگو دعوت می‌کنیم، هم در آموزش همکاری داریم و هم روی تولید مقاله‌های مرتبط با محورهای همایش کار می‌کنیم. ان‌شاءالله این هم‌افزایی ادامه‌دار و پربار باشد.

غربی است، این مقاله در پی تبیین متد و روش تحقیق در چارچوب اندیشه اسلامی است.

- خیر عمومی در فلسفه سیاسی اسلامی؛ از جمله مباحث بنیادین فلسفه سیاسی است که تلاش دارد مفهوم خیر عمومی را در نسبت با مبانی دینی تحلیل کند.

- مبانی سیاست اسلامی؛ این مقاله به بازخوانی و تبیین بنیان‌های اصلی سیاست اسلامی و تفاوت آن با الگوهای رایج غربی می‌پردازد.

- صورت‌بندی جنبش‌های اسلامی معاصر و ارائه الگوی بدیل بر اساس دوگانه اسلام و غرب؛ پژوهشی تحلیلی درباره جنبش‌های اسلامی در ۱۵۰ سال اخیر که با هدف آسیب‌شناسی و ارائه الگوی پیشنهادی برای حرکت‌های اسلامی معاصر انجام شده است.

در مجموع، این مجموعه مقالات تلاش دارند تا تصویری جامع از ابعاد فلسفی، نظری و کاربردی علوم سیاسی اسلامی ارائه دهند و سهم گروه علوم سیاسی مؤسسه امام خمینی(ع) را در گسترش این حوزه برجسته سازند.

تعامل گروه علوم سیاسی با دانشگاه‌ها و مراکز علمی

گروه علوم سیاسی مؤسسه با اساتید خارج از مؤسسه و گروه‌های علوم سیاسی دانشگاه‌های دیگر، به‌ویژه در ارتباط با این همایش، تعامل دارد؟ این ارتباط چگونه است؟

دکتر نوروزی:

بله، ما به‌طور مستمر در ارتباطیم. فقط هم محدود به همایش نیست؛ تقریباً در هر ترم و هر دوره آموزشی، چه در قم و چه

گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) برگزار می‌کند:

پیش‌نشست بمایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

بزرگداشت علامه محمدتقی مصباح یزدی (قدس سره)
روز علوم انسانی اسلامی

وضعیت و چشم‌انداز علوم انسانی در آمریکای لاتین:
بررسی انتقادی و رویکردهای معاصر

Estado y perspectivas de las ciencias humanas en América latina:
análisis crítico y enfoques contemporáneos

این نشست به زبان اسپانیولی برگزار می‌گردد.

لینک شرکت در جلسه از طریق تلگرام:
https://t.me/El_dialogo_interreligioso

سخنران:
جناب آقای دکتر لوئیس آلبرتو ویتور
فیلسوف و اله‌دان - مدیر موسسه مطالعات اسلامی - بونئوس ایرس آرژانتین
Dr. Luis Alberto Vittor

دبیر نشست:
حجت‌الاسلام سیدمحمدرضا میریوسفی
عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

شنبه ۲۹ شهریور ۱۴۰۴ (۲۰ سپتامبر ۲۰۲۵)
ساعت ۹ صبح به وقت آرژانتین و ۳ بعد از ظهر به وقت ایران

موسسه مطالعات اسلامی - عربی ماچادور -
بونئوس ایرس آرژانتین

خلاصه پیش‌نشست سوم گفت‌وگو با دکتر لوئیس آلبرتو ویتور
پیش‌نشست سوم «بمایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»
برگزارکننده: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
تاریخ برگزاری: شنبه ۲۹ شهریور ۱۴۰۴
مکان برگزاری: آنالین - بونئوس ایرس (آرژانتین) و ونزوئلا
مهمان نشست: دکتر لوئیس آلبرتو ویتور، فیلسوف و اله‌دان برجسته آرژانتینی،
رئیس مرکز مطالعات اسلامی، عربی و فارسی «دکتر اوسوالدو آ. ماچادو موره»
(CEIAP-DOAMM) در بونئوس ایرس
مدیر نشست: سیدمحمدرضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

مقدمه و اهمیت در پیوند با علوم انسانی اسلامی

این گفت‌وگو بخشی از سلسله برنامه‌های پیش‌همایش «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی» بود؛ رویدادی که با هدف شناسایی و به اشتراک‌گذاری تجارب فکری، اجتماعی و معرفتی از مناطق گوناگون جهان، به‌ویژه آمریکای لاتین برگزار شد. دعوت از دکتر لوئیس آلبرتو ویتور، به‌عنوان یکی از چهره‌های تأثیرگذار در حوزه‌های فلسفه، الهیات، مطالعات اسلامی، مطالعات تطبیقی و گفت‌وگوی ادیان، فرصتی کم‌نظیر برای بررسی وضعیت علوم انسانی در آمریکای لاتین و ظرفیت‌های همکاری آن با جهان اسلام فراهم آورد.

اهمیت این نشست را می‌توان در چهار پیوند اصلی با رویکرد علوم انسانی اسلامی خلاصه کرد:

۱. فهم مشترک بحران‌ها و فرصت‌ها در تحلیل ساختارهای معرفتی و اجتماعی در خارج از جهان اسلام و مقایسه آنها با وضعیت بومی؛

۲. نقد سلطه نظریه‌های وارداتی و تأکید بر ضرورت تولید دانش با استقلال معرفتی؛

۳. تمرکز بر عدالت اجتماعی و حل مسائل کلیدی جهان معاصر شامل نابرابری، تبعیض نژادی، بحران محیط زیست و چالش‌های عصر دیجیتال؛

۴. گسترش همکاری‌های جنوب، جنوب برای ایجاد گفتمان‌های بدیل و بومی در سطح جهانی. محورهای اصلی گفت‌وگو

۱. روایت وضعیت امروز علوم انسانی در آمریکای لاتین دکتر ویتور با اشاره به فشارهای اقتصاد جهانی و کاهش مستمر حمایت‌های دولتی، از افت ۳۰ درصدی بودجه دانشگاه‌های دولتی آرژانتین و کاهش نزدیک به یک‌سوم قدرت خرید اسانید در دو سال اخیر سخن گفت. وی همچنین بحران خدمات پایه آموزشی در کوبا، لغو پروژه‌های علمی در کلمبیا و بحران مالی دانشگاه‌های بولیوی را مثال‌هایی از شرایط دشوار علوم انسانی در منطقه دانست.

۲. میراث نظری؛ از غرب به جنوب

او توضیح داد که تا نیمه قرن بیستم، نظام‌های دانشگاهی آمریکای لاتین عمدتاً از سنت‌های فکری اروپایی و آمریکایی تغذیه می‌کردند، از لیبرالیسم و مارکسیسم گرفته تا

پوزیتیویسم. این انتقال هرچند امکانات تازه‌ای ایجاد کرد، اما با نادیده گرفتن واقعیت‌های بومی همراه بود.

۳. برآمدن صداها، فکری بومی

از دهه ۱۹۶۰ جریان‌های فکری تازه‌ای سربرآوردند که با نگاهی انتقادی و برخاسته از تجربه زیسته منطقه به بازاندیشی علوم انسانی پرداختند:

فلسفه‌هایی (انریکه دوسل، خوان کارلوس اسکانونه).

نظریه استعمارزدایی (آنیبال کیخانو).

پداگوژی ستمدیدگان (پائولو فریره).

به باور ویتور، این جریان‌ها هرچند در مضمون بومی‌اند، اما در روش همچنان ردپای ساختارهای غربی را به همراه دارند.

۴. چالش‌های اصلی پیش رو

وی مهم‌ترین تهدیدها را کاهش سرمایه‌گذاری دولت‌ها، حاشیه‌نشینی علوم انسانی در سیاست‌گذاری‌های کلان، و فرسایش ظرفیت فکری و تحلیلی جوامع دانشگاهی برشمرد. به اعتقاد او، علوم انسانی باید خود را برای پاسخ به مسائل نوپدیدی چون بحران‌های اقلیمی، مهاجرت و تحولات دیجیتال بازآفرینی کند.

۵. دو مسیر حیاتی برای آینده

دکتر ویتور آینده علوم انسانی در منطقه را وابسته به دو مسیر کلان دانست:

۱. استقلال معرفتی: طراحی نظریه‌ها و روش‌های متکی

بر تجربه بومی و نقد دانش وارداتی؛

۲. شبکه‌سازی جنوب - جنوب: ایجاد پیوند علمی و فرهنگی میان آمریکای لاتین، جهان اسلام، آفریقا و آسیا برای شکل‌دهی به گفتمان‌های بدیل و ضداستعماری.

نتیجه‌گیری

نشست با دکتر لوئیس آلبرتو ویتور، تصویر روشنی از چالش‌ها و ظرفیت‌های علوم انسانی در آمریکای لاتین ارائه داد. هم‌پوشانی دغدغه‌های این منطقه با رویکرد علوم انسانی اسلامی، امکان طراحی مسیرهای مشترکی برای تولید دانش بومی، عدالت‌محور و مقاوم در برابر سلطه فکری را آشکار ساخت. اگر انتخاب راهبردی استقلال معرفتی و هم‌گرایی جنوب - جنوب مورد توجه قرار گیرد، آمریکای لاتین می‌تواند از حاشیه به متن عرصه علمی جهان حرکت کند و نقشی فعال در بازتعریف نقشه معرفتی آینده ایفا نماید.

گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) برگزار می‌کند:

چهارمین پیش‌نشست
همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

بزرگداشت علامه محمدتقی مصباح یزدی (قدس سره)
روز علوم انسانی اسلامی

انسان محوری در تعلیم و تربیت:
هم‌گرایی اندیشه اسلامی با میراث سیمون

la educación centrada en el ser humano:
la convergencia del pensamiento islámico con el legado de Simón

این نشست به زبان اسپانیولی برگزار می‌گردد.

لینک شرکت در جلسه از طریق تلگرام:
https://t.me/El_dialogo_interreligioso

سخنران:
سرکار خانم دکتر الخندرینا رزس پائز
رئیس دانشگاه تجربی سیمون رودریگز
Dra. Alexandrinas Páez

دبیر نشست:
حجت‌الاسلام دکتر سیدمحمد رضا میریوسفی
عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

پنجشنبه ۱۰ مهر ۱۴۰۴ (۱۲ اکتبر ۲۰۲۵)
ساعت ۵ بعد از ظهر به وقت کاراکاس و ۲۴ به وقت ایران

کاراکاس - دانشگاه تجربی سیمون رودریگز

خلاصه پیش‌نشست چهارم «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»
برگزارکننده: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
تاریخ برگزاری: پنج‌شنبه ۱۰ مهر ۱۴۰۴ / ۱۲ اکتبر ۲۰۲۵
مکان برگزاری: دانشگاه سیمون رودریگز، کاراکاس - ونزوئلا
مهمان نشست: دکتر الخندرینا رزس پائز، رئیس دانشگاه تجربی سیمون رودریگز
مدیر نشست: سیدمحمد رضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه
آموزشی و پژوهشی امام خمینی

مقدمه

این نشست در چارچوب همکاری‌های علمی و فرهنگی میان ایران و ونزوئلا و به‌عنوان یک پیش‌نشست راهبردی برای همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی برگزار شد. موضوع محوری گفت‌وگو، بازشناسی اندیشه‌های سیمون رودریگز، معلم بزرگ و فیلسوف ونزوئلایی و استاد سیمون بولیوار، و بررسی کاربرد این میراث فکری در نظام آموزشی و اجتماعی امروز ونزوئلا بود.

دکتر الخندرینا رئیس پرز، ضمن ارائه دیدگاه‌هایی عمیق درباره فلسفه تعلیم و تربیت رودریگز، جایگاه آموزش به‌عنوان حق انسانی و نقش آن در تحقق عدالت و همبستگی اجتماعی، بر ضرورت ایجاد پیوند میان آموزش و زندگی واقعی تأکید کرد.

محتوای نشست

۱. بنیادهای فکری سیمون رودریگز
رودریگز آموزش را تنها برای کسب شغل کافی نمی‌دانست، بلکه آن را فرایندی برای پرورش شهروندانی آزاد، مسئول و آگاه می‌دید. او اصرار داشت که دانایی باید با کار همراه باشد، اما نه کاری برای وابستگی و استثمار، بلکه کاری که آزادی و توانمندی بیاورد. رودریگز بر استفاده از ظرفیت‌های درونی و منابع بومی برای حل مشکلات اجتماعی تأکید داشت. او معتقد بود آموزش باید شاد و لذت‌بخش باشد، همراه با بازی، خلاقیت و تجربه عملی، نه صرفاً حفظیات و اجبار.

۲. وضعیت کنونی آموزش در ونزوئلا
بر اساس قانون اساسی و «قانون ارگانیک آموزش»، آموزش حق عمومی، رایگان، دائمی و اجباری است. سازوکارهایی برای احترام به گوناگونی فرهنگی و زبانی وجود دارد. از جمله آموزش بین‌فرهنگی و دوزبانه برای بیش از پنجاه جامعه بومی. حدود شش میلیون دانش‌آموز در مدارس و نزدیک به سه میلیون دانشجو در دانشگاه‌ها حضور دارند و آموزش دانشگاهی رایگان است.

سیاست‌های شمول و عدالت آموزشی باعث شده که در سال جاری بیش از ۱۱۰ هزار کودک و نوجوان که از سیستم آموزشی خارج بودند، دوباره به مدارس بازگردند. مدارس علاوه بر خدمات آموزشی، تغذیه رایگان ارائه می‌دهند و این امر به‌ویژه در شرایط بحران اقتصادی و فشارهای خارجی اهمیت دارد.

۳. ویژگی‌های معلم ایدئال
از نگاه رودریگز و دکتر رئیس پرز، معلم باید خلاق

باشد و انسان‌مداری در رفتار و نگرش او جریان داشته باشد. او باید نه تنها دانش را منتقل کند، بلکه همراه شاگردان زندگی کند؛ به خانه‌ها و محله‌ها برود، شرایط آنان را بفهمد، و فرهنگ و بازی را به آموزش پیوند دهد. معلم ایدئال باید ذهن شاگرد را به مطالعه کتاب و خواندن واقعیت، اندیشیدن فلسفی و طرح پرسش‌های بنیادین تشویق کند و او را برای رویاپردازی سازنده آماده سازد؛ همچنین باید ارزش‌های جهان‌شمول مانند عشق، همبستگی، احترام به طبیعت و انسان را در قالب عملی به شاگرد بیاموزد.

۴. پیوند با مبانی علوم انسانی اسلامی
اندیشه‌های رودریگز با اصول علوم انسانی اسلامی هم‌خوانی‌های چشمگیر دارد. در نگاه اسلامی، آموزش وظیفه‌ای الهی برای پرورش انسان موحد و مسئول است. دانش باید نافع باشد و با عمل صالح همراه گردد تا زمین آباد شود. آموزش نه تنها به رشد عقلانی، بلکه به تزکیه نفس و رشد معنوی می‌پردازد و عدالت بنیادی الهی را در فرصت‌های برابر برای همه متجلی می‌کند. رودریگز بر اتکا به ظرفیت‌های درونی ملت‌ها، خلاقیت، تجربه عملی، عدالت اجتماعی و شمول فرهنگی تأکید داشت. این مؤلف‌ها کاملاً با آموزه‌های قرآن در باب علم، عدل، عمران و تربیت فطری سازگار است. همان‌گونه که علوم انسانی اسلامی، معلم را وارث انبیای می‌داند، رودریگز نیز بر الگو بودن معلم، همراهی با شاگرد، و هدایت اخلاقی و فکری او اصرار داشت.

جمع‌بندی

نشست دانشگاه سیمون رودریگز با حضور دکتر رئیس پرز نشان داد که مبانی آموزش مردمی و عدالت‌محور در ونزوئلا، با الهام از سیمون رودریگز، ظرفیت بالایی برای هم‌افزایی با علوم انسانی اسلامی دارد. تجربه ونزوئلا در پیوند میان ارزش‌های فرهنگی، عدالت آموزشی و مشارکت اجتماعی می‌تواند الهام‌بخش نظریه‌پردازی مشترک میان اندیشمندان دو کشور باشد.

این الگو می‌تواند در حوزه‌هایی چون فلسفه تعلیم و تربیت، اخلاق اسلامی، جامعه‌شناسی آموزشی و مدیریت فرهنگی، به تولید راهکارهایی عملی برای تقویت عدالت، همبستگی و کرامت انسانی منجر شود؛ ارزش‌هایی که هم در اندیشه رودریگز و هم در مبانی علوم انسانی اسلامی جایگاه بنیادین دارند.

گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) برگزار می‌کند:

پنجمین پیش‌نشست
همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی
بزرگداشت علامه محمدتقی مصباح یزدی (رهبر)
روز علوم انسانی اسلامی

در بررسی چالش‌ها و چشم‌اندازهای فلسفه سیاسی
در آمریکای لاتین و ظرفیت‌های تعاملی آن با فلسفه سیاسی اسلامی

«Análisis de los desafíos y perspectivas de la filosofía política en América Latina y sus capacidades de interacción con la filosofía política islámica»

این نشست به زبان اسپانیولی برگزار می‌گردد.

لینک شرکت در جلسه از طریق تلگرام:
https://t.me/El_dialogo_interreligioso

مهمان اول:
دکتر ایرمان ای. کارازکو نونز
دانشگاه ملی خودمختار مکزیک (UNAM)
Erman I. Carrasco Núñez

مهمان دوم:
استاد انگل اچ. مولینا
دانشگاه ملی خودمختار مکزیک (UNAM)
Ángel H. Molina

دبیر نشست:
دکتر سیدمحمد رضا میریوسفی
عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

دوشنبه ۱۴ مهر ۱۴۰۴ (۶ اکتبر ۲۰۲۵)
ساعت ۱۴ به وقت مکزیک و ۲۲:۳۰ به وقت ایران

مکزیک - دانشگاه ملی خودمختار مکزیک

خلاصه پیش‌نشست پنجم «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»
موضوع: «بررسی چالش‌ها و چشم‌اندازهای فلسفه سیاسی در آمریکای
لاتین و ظرفیت‌های تعاملی آن با فلسفه سیاسی اسلامی»
مهمان اول: دکتر ایرمان ای. کارازکو نونز (دانشگاه ملی خودمختار
مکزیک - UNAM)
مدیر نشست: سیدمحمد رضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
تاریخ برگزاری: دوشنبه ۶ اکتبر ۲۰۲۵ / ۱۴ مهر ۱۴۰۴
زمان برگزاری: ساعت ۱۴ به وقت مکزیک / ۲۲:۳۰ به وقت ایران
مکان برگزاری: به میزبانی دانشگاه ملی خودمختار مکزیک
زبان نشست: اسپانیولی

مقدمه و هدف نشست

این نشست در چارچوب سلسله پیش‌نشست‌های علمی همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی و با هدف بررسی تطبیقی سیر تحول فلسفه و نظریه سیاسی در آمریکای لاتین و تحلیل ظرفیت‌های تعامل این حوزه با مباحث نظری و هنجاری در فلسفه سیاسی اسلامی برگزار شد.

دکتر کاراسکو نونز با رویکردی بینارشته‌ای - تاریخی و نظری - به تبیین روند شکل‌گیری، تطور و چالش‌های کنونی فلسفه سیاسی در بخش‌های مختلف آمریکای لاتین (مکزیک، آمریکای مرکزی و منطقه کارائیب) پرداخت.

محورهای نشست

۱. تمایز مفهومی و روش‌شناختی
تأکید شد که در اندیشه‌ورزی آمریکای لاتین، غالباً نوعی آمیختگی دو رویکرد هنجاری و تجربی وجود دارد.

۲. تحلیل تاریخی-گفتمانی
اصطلاح «آمریکای لاتین» در قرن نوزدهم به ابتکار فرانسه و با هدف مقابله فرهنگی سیاسی با جهان انگلوساکسون شکل گرفت، اما اندیشمندان بومی آن را به نماد هویت و مقاومت در برابر نفوذ آمریکا بدل کردند. در دوره پیشاکلمبی، جوامع منطقه دارای نظام‌های سیاسی اجتماعی پیچیده و معنویت‌محور بودند که بر عدالت، خدمت به جامعه و پیوند با طبیعت تأکید داشتند. با آغاز استعمار، سلطه پادشاه اسپانیا، نظام نژادی، طبقاتی و مناقشات حقوقی اخلاقی شکل گرفت. نقدهای دلاس کاساس و نظریه ویتوریا از نخستین دفاعیات جدی از حقوق بومیان محسوب می‌شوند و نقش نهادهای مذهبی در آموزش و مقاومت

قابل توجه بود. پس از استقلال، چالش‌های ساخت دولت، تضاد سنت و مدرنیته، و وابستگی اقتصادی ادامه یافت. جریان‌هایی مانند بولیواریسیم و سوسیالیسم بومی ماریاتگی تلاش کردند مدل‌های بومی و مستقل از غرب ارائه دهند.

۳. گفتمان‌های معاصر و چالش‌ها
الهیات‌رهایی‌بخش و هم‌پوشانی آن با مقاومت اجتماعی-سیاسی.
جنبش‌های بومی و سیاه‌پوست (آفرو-کارائیبی) در نقد لیبرالیسم کلاسیک.
تداوم «استعمارزدگی درونی» (گنزالس کاسانووا)؛ مشابه برخی نقدهای علوم انسانی اسلامی به نهادهای بومی غرب‌زده.
نقش هنر، ادبیات، موسیقی و دین عامه در فلسفه سیاسی معاصر.
بحران‌های دموکراسی لیبرال (فساد، نابرابری) و تلاش برای مدل‌های مشارکتی و همبستگی منطقه‌ای.

جمع‌بندی کلیدی

فلسفه سیاسی در آمریکای لاتین، به‌ویژه در نسخه انتقادی و بومی‌شده‌اش، ظرفیت بالایی برای گفت‌وگوی نظری با فلسفه سیاسی اسلامی دارد. هر دو سنت بر نقد استعمار، تأکید بر عدالت اجتماعی و پیوند معرفت - کنش تأکید دارند. تجارب بومی در آمریکای لاتین (از دوران پیشاکلمبی تا امروز) در ساخت نظام‌های خودمختار می‌تواند با مباحث اسلامی در حوزه حکومت مشروع، عدالت، و نقش دین در سیاست وارد گفت‌وگویی سازنده شود. مقایسه تطبیقی تفسیرهای مسیحی (الهیات‌رهایی‌بخش) و تفسیر شیعی / اسلامی از عدالت، می‌تواند بستر پروژه‌های مشترک علوم انسانی اسلامی و دانشگاه‌های آمریکای لاتین باشد.

سیاسی اسلامی برای گسترش گفت‌وگوی علمی بین‌قاره‌ای بود.

محتوای کلیدی ارائه استاد مولینا

۱. چارچوب اصلی بحث
- حاکمیت «کد غربی» در آموزش و پژوهش علوم سیاسی و فلسفه سیاسی در منطقه، و پیامدهای آن بر انحصار معرفتی.
- حضور اندک و اغلب واسطه‌گرایانه منابع غیرغربی (مانند اندیشه اسلامی) در برنامه‌های دانشگاهی.
- حال و هوای استعمار معرفتی که حتی رویکردهای انتقادی را نیز ناخودآگاه در چهارچوب‌های اروپا-آمریکایی نگه می‌دارد.
۲. سه دوره تاریخی علم سیاست در آمریکای لاتین
۲-۱. دوره وابستگی به حقوق (دهه ۶۰ به بعد)
علم سیاست در دانشگاه‌ها زاده دانشکده‌های حقوق، با نگاهی حقوقی-ساختاری و بی‌توجه به سنت‌های غیرغربی.
۲-۲. دوره توصیفی. ملی (۲۰۱۴-۲۰۰۵)
تمرکز بر تجربه کشورهای منطقه، ولی بدون نقد جدی ابزارهای تحلیلی وارداتی.
۲-۳. دوره انتقادی - میان‌رشته‌ای (۲۰۱۴ تاکنون)
با الهام از «فلسفه و پداگوژی رهایی‌بخش»، شروع نقد روش‌شناسی و بازاندیشی در مفاهیم محوری مانند قدرت، حاکمیت و عدالت.
۳. وضعیت فلسفه سیاسی در دانشگاه‌های منطقه
- کاهش شدید مطالعه فلسفه سیاسی کلاسیک و اسلامی؛ جایگاه محدود ابن‌سینا، ابن‌رشد و فارابی، معمولاً در قالب تأثیر بر اندیشه اروپایی.
- نبود گفت‌وگوی مستقیم با اندیشمندان آسیایی، آفریقایی، یا اسلامی معاصر؛ مثال فهم واقعیت عراق یا ایران صرفاً از طریق

پیام گزارش برای حوزه علوم انسانی اسلامی

این نشست نشان داد که فلسفه سیاسی وقتی از زوایای تمدنی و انتقادی خوانده شود، می‌تواند پلی میان حوزه‌های معرفتی دور جغرافیایی بزند. «علوم انسانی اسلامی» برای ارتقای گفتمان خود در سطح جهانی باید به چنین ظرفیت‌های دیالوگ‌محور که هم جنبه مقایسه انتقادی دارند و هم اشتراکات ارزشی، توجه راهبردی کند. تقویت ارتباطات علمی با پژوهشگران آمریکای لاتین، به‌خصوص در حوزه اندیشه انتقادی و نسبت آن با دین و هویت، می‌تواند به توسعه نظریه‌های بومی در جهان اسلام یاری رساند. در پایان نشست، دبیر جلسه ضمن تقدیر از دکتر کاراسکو نونز، بر ضرورت استمرار همکاری‌های علمی و طرح پروژه‌های مشترک در حوزه مقایسه فلسفه سیاسی اسلامی و لاتین-آمریکایی تأکید کرد. این پیش‌نشست، گامی مهم در مسیر هم‌گرایی فکری و توسعه روش‌های بومی علوم انسانی در دو قلمرو تمدنی بود.

مهمان دوم: استاد آنگل اچ. مولینا (Ángel H. Molina) — دانشگاه ملی خودمختار مکزیک (UNAM) مدیر نشست: سیدمحمد رضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

مقدمه و هدف نشست

این نشست، در ادامه سلسله پیش‌نشست‌های «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»، به بررسی مسیر شکل‌گیری، وضعیت کنونی، و چالش‌های فلسفه سیاسی و نظریه سیاسی در آمریکای لاتین اختصاص داشت. تمرکز اصلی، شناسایی زمینه‌های مشترک و نقاط تماس این حوزه با فلسفه

استاد مولینا برای ارائه دقیق و ژرف‌نگر و از تمامی شرکت‌کنندگان به خاطر پرسش‌ها و مشارکت علمی سپاسگزاری کرد. این پیش‌نشست به‌عنوان گامی مهم در مسیر هم‌گرایی معرفتی و تولید مشترک دانش میان آمریکای لاتین و جهان اسلام ارزیابی شد.

نویسندگان غربی.
 - شکاف میان ظرفیت‌های نظری موجود و بهره‌گیری عملی در مدل‌سازی‌های بومی.
 ۴. نقاط هم‌گرایی با فلسفه سیاسی اسلامی
 - نقد استعمار و سلطه معرفتی - سیاسی به‌عنوان محور مشترک.
 - محوریت عدالت اجتماعی و ارزش‌های جمعی در جهانی‌سازی الگوهای حکومتی.
 - احیای مفاهیمی مانند سعادت و خیر جمعی در طراحی نظام سیاسی - مفهومی باز در هر دو سنت.
 - امکان تلفیق تجربه «الهیات رهایی‌بخش لاتینی» با قرائت‌های شیعی - اسلامی از عدالت و مقاومت.

جمع‌بندی نشست و پیام برای علوم انسانی اسلامی

استاد مولینا بر ضرورت گفت‌وگوی بی‌واسطه با جریان‌های فکری غیرغربی (به‌ویژه در جهان اسلام) تأکید کرد تا از بازتولید پیش‌فرض‌های استعمار معرفتی جلوگیری شود. ایجاد پل‌های تعامل میان دانشگاه‌های آمریکای لاتین و مراکز پژوهش اسلامی، نه‌تنها برای توسعه علوم انسانی اسلامی، بلکه برای بازتعریف فلسفه سیاسی انتقادی در جنوب جهانی حیاتی است. این نشست یادآور شد که علوم انسانی اسلامی، برای گسترش اثرگذاری خود، باید به شبکه‌های فکری جنوب جهانی توجه راهبردی کند. تعامل با اندیشه سیاسی لاتین، زمینه‌ساز «مدل‌های بومی عدالت و حاکمیت» است که هم از تجربه‌های تاریخی منطقه بهره می‌گیرند و هم از منابع اسلامی. رویکرد بین‌قاره‌ای با الهام از مشترکات ارزش‌محور، راه را برای تدوین نظریه‌های نوین و مقاومتی باز می‌کند. در پایان نشست، مدیر جلسه از

گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با همکاری گروه فلسفه برگزار می‌کند:

ششمین نشست
همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی
برگذاشته علامه محمدتقی مصباح یزدی (نسب)
روز علوم انسانی اسلامی

فلسفه مقاومت؛
خوانشی تطبیقی از اندیشه ونزوئلایی و علوم انسانی اسلامی
La filosofía de la resistencia:
una lectura comparada del pensamiento venezolano y las humanidades islámicas

این نشست به زبان اسپانیولی برگزار می‌گردد.
لینک شرکت در جلسه از طریق تلگرام:
https://t.me/El_dialogo_interreligioso

سخنران:
دکتر علی رامون روخاس
رئیس دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ (UNEXCA)
Alí Ramón Rojas

دبیر نشست:
دکتر سیدمحمد رضا میریوسفی
عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

چهارشنبه ۱۶ مهر ۱۴۰۴ (۸ اکتبر ۲۰۲۵)
ساعت ۹ صبح به وقت ونزوئلا و ۱۸ به وقت ایران

ونزوئلا - کاراکاس - دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ

خلاصه پیش‌نشست ششم «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»
موضوع: فلسفه مقاومت؛ خوانشی تطبیقی از اندیشه ونزوئلایی و علوم انسانی اسلامی
مهمان: دکتر علی رامون روخاس اولایا (Alí Ramón Rojas Olaya) - رئیس دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ (UNEXCA) و از متفکران برجسته ونزوئلایی در حوزه فلسفه مقاومت و آموزش مردمی.
دبیر نشست: سیدمحمد رضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
تاریخ برگزاری: چهارشنبه ۸ اکتبر ۲۰۲۵ / ۱۶ مهر ۱۴۰۴
زمان برگزاری: ساعت ۹ صبح به وقت ونزوئلا / ساعت ۶ عصر به وقت ایران
محل برگزاری: دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ (UNEXCA)، کاراکاس - ونزوئلا
شیوه برگزاری: حضوری
زبان نشست: اسپانیایی
برگزارکننده: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با همکاری دانشگاه UNEXCA

خلاصه نشست

در این پیش‌نشست، دکتر علی رامون روخاس ضمن گفت‌وگویی تفصیلی با دبیر نشست، به تبیین مفهوم «فلسفه مقاومت» پرداخت و کوشید آن را به عنوان چارچوبی فکری، فرهنگی و معنوی برای گفت‌وگوی تمدنی و میان‌دینی میان آمریکای لاتین و جهان اسلام معرفی کند.

او با استناد به اندیشه‌های سیمون رودریگز، سیمون بولیوار و اتیکیل زامورا، این سه متفکر را «فلسوفان مقاومت» جهان آمریکایی دانست و توضیح داد که مقاومت در تمدن آمریکای جنوبی، پیش از آنکه مفهومی سیاسی باشد، پدیده‌ای فرهنگی و روحی است که ریشه در خلاقیت و کرامت مردمان دارد.

دکتر روخاس در نقد تمدن غربی، آن را الگویی «در حال فروپاشی اخلاقی و معنوی» خواند که حاصلش گسترش نابرابری و قحطی در جهان است. او تأکید کرد که فلسفه مقاومت باید پاسخی به بحران تمدن غربی و سلطه ناتو و آمریکا باشد، و به گفته او «فلسفه مقاومت روح فرهنگی و معنوی ملت‌هاست در برابر استعمار نو».

وی افزود که این فلسفه، پایه شکل‌گیری علوم انسانی‌های بخش در جنوب جهان است؛ علمی که بر تفکر انتقادی، همبستگی اجتماعی و کرامت انسانی استوارند و باید جایگزین علوم انسانی تقلیدی غربی شوند.

فرازهای محتوایی نشست

۱. مقاومت به مثابه فرهنگ و معنا

فلسفه مقاومت، بیش از سیاست، حامل روح خلاقه و خوداتکای مردم است؛ فرهنگی که مردمان را قادر می‌سازد خود ابزار، زبان، تاریخ و دانش خویش را بسازند.

۲. آموزش‌های بخش

دکتر روخاس با اشاره به آموزه‌های «سیمون رودریگز» بر دو اصل تعلیماتی او تأکید کرد:

الف) «اشتغال به تمرین‌های سودمند»

dedicación a ejercicios útiles؛ یعنی هر ملت باید دانش را در خدمت دفاع از استقلال علمی و صنعتی قرار دهد؛

ب) «مالکیت مردمی» بر منابع و صنایع به مثابه اساس عدالت اجتماعی.

۳. نقد تفکر غربی و فردگرایی اجباری

سخنران، برنامه‌های تربیتی معاصر در قالب «فردگرایی نولیبرال» را پروژه‌ای امپریالیستی دانست که قصد دارد جوانان، زنان، سیاهان و بومیان را از هویت جمعی و روح مقاومت جدا سازد.

۴. امکان گفت‌وگوی دینی میان اسلام و آمریکای لاتین
او با تأکید بر ریشه‌های اسلامی در فرهنگ اسپانیایی‌زبان (از طریق تمدن اندلس) و نقش الهیات‌های بخش در دهه ۱۹۶۰ میلادی گفت: «انقلاب بولیواری ریشه‌ای اکومینیک دارد؛ گفت‌وگوی اسلام، مسیحیت و ادیان بومی، شرط آینده آگاهی و عدالت در قاره ماست».

۵. نقش دانشگاه‌های جنوب

وی دانشگاه‌ها را میدان اصلی مقاومت فرهنگی دانست و تأکید کرد که کشورهای جنوب باید در برنامه‌های درسی خود، فلسفه و علوم انسانی برخاسته از تجربه تاریخی ملت‌هایشان را وارد سازند تا از وابستگی معرفتی به نظام آکادمیک اروپامحور رهایی یابند.

جمع‌بندی تحلیلی

پیش‌نشست ششم، بستری برای گفت‌وگوی نظری میان فلسفه مقاومت آمریکای لاتین و علوم انسانی اسلامی فراهم آورد. این دو دستگاه فکری، هر دو بر پایه کرامت انسان، ستیز با سلطه، و معنویت در خدمت عدالت شکل یافته‌اند.

به گفته دکتر روخاس و می‌یوسفی «مقاومت، چهره فرهنگی توحید است در میدان تاریخ»، و علوم انسانی اسلامی تنها در پیوند با فلسفه مقاومت جهانی می‌تواند بدیلی تمدنی در برابر بحران انسان مدرن بسازد.

گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) با همکاری گروه ادیان برگزار می‌کند:

پیش‌نشست همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

بزرگداشت علامه محمدتقی مصباح یزدی (قدس سره)
روز علوم انسانی اسلامی

فلسفه‌رهایی و عدالت جهانی:
گفت‌وگوی تطبیقی میان اندیشه آمریکای لاتین و علوم انسانی اسلامی

«Filosofía de la liberación y justicia global:
diálogo comparativo entre el pensamiento latinoamericano
y las ciencias humanas islámicas»

این نشست به زبان اسپانیولی برگزار می‌گردد.

لینک شرکت در جلسه از طریق تلگرام:
https://t.me/El_dialogo_interreligioso

سخنران:
دکتر خوسه گرگوریو لینارس
José Gregorio Linares
فلسوف سیاسی تأثیرگذار - مرجع فکری در تبیین مفهوم
دوسپالیسم کمونال در دوره پساچاوز. دانشگاه بولیواری ونزوئلا (UBV)

دبیر نشست:
دکتر سیدمحمد رضا میریوسفی
عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

پنجشنبه ۱۷ مهر ۱۴۰۴ (۹ اکتبر ۲۰۲۵)
ساعت ۱۲ صبح به وقت ونزوئلا و ۲۰ به وقت ایران

ونزوئلا - کاراکاس - دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ

خلاصه آکادمیک پیش‌نشست هفتم «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»
موضوع: فلسفه‌رهایی و عدالت جهانی؛ گفت‌وگوی تطبیقی میان اندیشه آمریکای لاتین
و علوم انسانی اسلامی
مهمان نشست: دکتر خوسه گرگوریو لینارس، فیلسوف سیاسی برجسته و استاد
دانشگاه بولیواری ونزوئلا (UBV)
مدیر نشست: سیدمحمد رضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه
آموزشی و پژوهشی امام خمینی
مکان برگزاری: دانشگاه ملی آزمایشی کاراکاس بزرگ، ونزوئلا
زبان نشست: اسپانیولی

طرح کلی و هدف علمی نشست

این پیش‌نشست با حضور جمعی از استادان علوم انسانی از دو سنت فکری، آمریکای لاتین و جهان اسلام، با هدف بازاندیشی در مفهوم عدالت جهانی و فلسفه‌رهایی از منظر تطبیقی برگزار شد.

دکتر میروسی در آغاز نشست توضیح داد که رسالت اصلی این زنجیره گفت‌وگوها، ایجاد پلی معرفتی میان متفکران عدالت‌محور جنوب جهانی است تا امکان تکوین علوم انسانی بر محور کرامت و رهایی از الگوهای اروپامحور فراهم شود.

۱. سرچشمه‌های فلسفی سوسیالیسم کمونال
دکتر لینارس در سخنرانی خود با طرح پرسش بنیادین درباره منبع فکری، فرهنگی و روحی «سوسیالیسم کمونال» در آمریکای لاتین، سه ریشه تاریخی آن را توضیح داد و تأکید کرد که این اندیشه نه بازتولید مارکسیسم اروپایی یا سوسیالیسم آسیایی، بلکه حاصل الهام از تجربه تاریخی ملت‌های قاره آمریکای لاتین است.

سرچشمه نخست در جهان‌بینی اقوام بومی نهفته بود؛ جوامعی که مالکیت خصوصی را نمی‌شناختند و نظام زندگی‌شان بر پایه اشتراک و تعاون شکل گرفته بود. او به یادآوری سه‌گانه اخلاقی تمدن اینکا پرداخت - دروغ نگفتن، دزدی نکردن و تنبلی ننمایدن - و آن را خلاصه بینشی دانست که بنیان اخلاق سوسیالیستی است.

سرچشمه دوم از مقاومت آفریقاییان تبعیدشده به قاره برمی‌خیزد؛ مردان و زنانی که در «کومبه»ها و «پالانکه»ها نخستین نهادهای آزادی و برابری را پایه‌گذاری کردند. لینارس گفت: «در رنج آنان، فلسفه آزادی آفریده شد». سرچشمه سوم را در روح دون‌کیشوتی ملت‌های ایبری دید؛ همان شرافت معنوی که در شعر لورکا، قلم ماچادو

و اسطوره «آلونسو آندره د لِدسما» - الهام‌بخش دان‌کیشوت - حضور دارد. به‌زعم او، سوسیالیسم کمونال از همین ترکیب سه‌گانه زاده می‌شود: همبستگی بومی، مقاومت آفریقایی و وقار معنوی اسپانیایی.

۲. میراث انقلاب بولیوار

در ادامه، لینارس سه ستون اصلی اندیشه‌رهایی در سنت بولیواری را چنین برشمرد: الف) سیمون بولیوار که آزادی را نه صرفاً استقلال جغرافیایی، بلکه پاسخی اخلاقی به سلطه تعریف کرد و سه آرمان بنیادین طرح کرد: بیشترین میزان سعادت، امنیت اجتماعی و ثبات سیاسی؛

ب) سیمون رودریگز، آموزگار عدالت اجتماعی و نظریه‌پرداز مفهوم توپاریکا یا خودگردانی مردمی که بر اقتصاد اجتماعی و حق هر انسان زحمتکش بر مالکیت تأکید می‌کرد؛

ج) ازکیل زامورا که با شعار «زمین و مردان آزاد» طرح ناتمام بولیوار را دوباره زنده کرد و پیوند میان آزادی مدنی و توان دفاع جمعی را یادآور شد.

۳. نسبت انسان، خدا و طبیعت

در پاسخ به پرسشی درباره ماهیت دینی فلسفه‌رهایی، لینارس توضیح داد که در مرکز این اندیشه، رابطه هم‌افزا میان انسان، خدا، طبیعت و جامعه قرار دارد. به جای «حق الهی پادشاهان»، او از «حق الهی ملت‌ها» سخن گفت و با اشاره به خوان گرومان روسیو تأکید کرد: «خدا با ملت است، نه با سلطنت».

در این نگاه، انسان بخشی از طبیعت است، نه ارباب آن. بحران زیست‌محیطی در حقیقت بحرانی انسانی است؛ زیرا بریدن از طبیعت به معنای بریدن از حقیقت خویشتن است. از همین رو فلسفه‌رهایی، پیوند مستقیم با مفهوم «Buen Vivir» یا

است؛ درحالی‌که امریکانیداد بر صلح، خیر عمومی، کرامت زن و کودک، مسئولیت جمعی و دوستی با جهان بنا شده است. او افزود: «ما حق داریم نام خویش را بر فلسفه آینده بگذاریم، همان‌گونه که ملت‌های آزاد باید شرح جهان را از منظر خویش بنویسند. افتخار به نام امریکا، افتخار به رنج‌ها و مبارزات ماست».

۶. پیام پایانی برای نسل جوان

در پایان نشست، دکتر میریوسفی از مهمان خواست که پیام نهایی خود را برای نسل جوان آمریکای لاتین و جهان بیان کند. لینارس با نقل جمل‌ای از خوسه مارتی گفت: «عمل کردن بهترین شکل گفتن است»، و افزود: «باید پیوسته در راه حقیقت پیش برویم، حتی اگر اشتباه کنیم. نیکی هزینه‌ای ندارد، اما ارزشش بی‌انتهاست».

جمع‌بندی تحلیلی

این نشست را می‌توان یکی از زنده‌ترین و پرمغزترین گفت‌وگوها میان دو افق معرفتی جنوب جهانی دانست. فلسفه‌رهایی در آمریکای لاتین و علوم انسانی اسلامی، هر دو در پی بازگرداندن کرامت به انسان و احیای پیوند او با طبیعت و خداوندند. از درون فلسفه بومی و اخلاق اسلامی، صدایی مشترک برمی‌خیزد که می‌گوید: «عدالت نه پروژه‌ای سیاسی، بلکه سلوکی الهی - انسانی است». در برابر بحران‌های تمدنی امروز، این گفت‌وگو پیام روشن دارد: رهایی و عدالت جهانی زمانی معنا می‌یابد که ملت‌ها از تجربه‌های اخلاقی، دینی و تاریخی خود برای ساختن آینده‌ای چندمرکز، صلح‌محور و انسانی بهره‌گیرند.

«زیست نیک» دارد که زندگی در هماهنگی با جهان و دیگران را بنیاد قرار می‌دهد. او افزود: «فلسفه برای ما ابزاری صرفاً نظری نیست، بلکه راهی برای پیمودن همراه با مردم است؛ راهی برای پاسداشت کرامت انسانی در برابر نظام‌هایی که انسان را به ابزار تبدیل کرده‌اند».

۴. از رهایی بومی تا عدالت جهانی

به باور لینارس، پروژه سوسیالیسم کمونال محدود به مسائل محلی نیست، بلکه پاسخی جهانی به بحران مدرنیته سرمایه‌دارانه است. هرچند خاستگاه آن در ونزوئلا و قاره آمریکا است، اما در پی ارائه چشم‌اندازی برای همه بشریت است.

او با یادآوری استعمار جدید و خشونت‌های نظامی علیه ملت‌های جنوب، از جمله جنایات علیه بومیان قاره و فجایع امروز فلسطین، گفت: «جهان نمی‌تواند بر اساس نفرت و حذف ادامه یابد. صلح، خود مسیر صلح است».

در همین راستا، وی از ایران، روسیه، چین و ونزوئلا به عنوان ملت‌هایی یاد کرد که باور دارند تفاوت فرهنگی نه منبع خصومت، بلکه سرچشمه غناست.

به تعبیر او: «همان‌گونه که مارکس از آلمان برای جهان سخن گفت و لنین از روسیه برای بشریت، بولیوار نیز طرحی جهانی برای عدالت و توازن هستی ارائه کرد».

۵. ایده «امریکانیداد» در برابر اروپامحوری

در بخش پایانی گفت‌وگو، لینارس از ضرورت آفرینش مفاهیم تازه توسط اندیشمندان آمریکای لاتین سخن گفت و در برابر «یوروسنتریسم» (اروپامحوری) مفهوم «امریکانیداد» را پیشنهاد کرد. او این دو نگاه را در جوهره خود متضاد دانست:

اروپامحوری بر جنگ، سود، سلطه، مردسالاری و تحقیر جوانان و طبیعت استوار

گروه عرفان
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
برگزار می‌کند:

هشتمین پیش‌نشست

همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

بزرگداشت
علامه محمدتقی مصباح یزدی (قدس سره)
روز علوم انسانی اسلامی

**تاریخ‌رهایی و عدالت جهانی؛ گفت‌وگو میان میراث
فکری آمریکای لاتین و علوم انسانی اسلامی**

Historia de la liberación y justicia global: diálogo entre el legado
intelectual latinoamericano y las ciencias humanas islámicas

مهمان:

دکتر عمر اورتادو رایوگسن
Dr. Omar Hurtado
مورخ مشهور دانشگاه کاتولیک آندرس بِلُو
پ-کاراکاس، ونزوئلا (Universidad Católica Andrés Bello)

دکتر سید محمدرضا میریوسفی
Dr. Seyyed Mohammadreza Miryousefi
عضو هیئت علمی گروه عرفان
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

مدیر نشست

جمعه ۱۰ اکتبر ۱۴۰۴ / مهر ۱۴۰۴
ساعت ۴ بعد از ظهر به وقت ونزوئلا / ساعت ۱۲ شب به وقت ایران
شیوه برگزاری: حضوری؛ دانشگاه کاتولیک آندرس بِلُو، کاراکاس، ونزوئلا
لینک دسترسی: کانال تلگرام El diálogo interreligioso
زبان نشست: اسپانیولی

گزارش پیش‌نشست هشتم «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»
موضوع: تاریخ‌رهایی و عدالت جهانی؛ گفت‌وگو میان میراث فکری آمریکای لاتین و
علوم انسانی اسلامی
(Historia de la liberación y justicia global: diálogo entre el legado
intelectual latinoamericano y las ciencias humanas islámicas)
مهمان نشست: دکتر عمر اورتادو رایوگسن (Omar Hurtado Rayugsen)، مورخ
برجسته آمریکای لاتین، استاد دانشگاه کاتولیک آندرس بِلُو (Universidad Católica
Andrés Bello – Caracas, Venezuela)
مدیر نشست: سید محمدرضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه
آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تاریخ برگزاری: جمعه ۱۰ اکتبر ۲۰۲۵ / ۱۸ مهر ۱۴۰۴
زمان برگزاری: ساعت ۴ بعد از ظهر به وقت ونزوئلا / ساعت ۱۲ نیمه‌شب به وقت ایران
مکان برگزاری: دانشگاه آندرس بِلُو - کاراکاس، ونزوئلا
زبان نشست: اسپانیایی
شیوه برگزاری: حضوری / بخش از کانال El Diálogo Interreligioso

خلاصه محتوای نشست

در این پیش‌نشست دکتر عمر اورتادو رایوگسن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین تاریخ‌نگاران آزادی‌خواه ونزوئلا، به واکاوی معنای «تاریخ‌رهایی» در پیوند با مفهوم عدالت جهانی پرداخت و کوشید تا میان دو دستگاه فکری بزرگ، یعنی اندیشه‌ی رهایی‌بخش آمریکای لاتین و علوم انسانی اسلامی، پلی از گفت‌وگو و همدلی ایجاد کند.

او سخنان خود را با نقد تاریخ رسمی آغاز کرد و گفت تاریخ حاکم، همواره تاریخ فاتحان است، نه تاریخ ملت‌ها. از دید وی، «تاریخ‌رهایی» تاریخی است که از دل رنج، حذف و مقاومت اجتماعی شکل می‌گیرد و باید بازنویسی شود تا جایگاه فرودستان، زنان، بومیان و ملت‌های استعمارزده در آن دیده شود.

دکتر رایوگسن با الهام از آموزه‌های رهبران فکری چون سیمون رودریگز، سیمون بولیوار، خوزه مارتی و پائولو فریره، تأکید کرد که ملت‌های جنوب، بدون بازاندیشی انتقادی در روایت تاریخی خویش، قادر به دستیابی به عدالت جهانی و اتحاد انسانی نخواهند بود.

محورهای کلیدی گفت‌وگو

۱. تاریخ و آزادی به‌مثابه‌ی یک فرآیند معنوی به باور مهمان نشست، تاریخ صرفاً علم وقایع نیست، بلکه فرایند آگاهی انسان نسبت به جایگاه خود در جهان است. او تصریح کرد: «در تاریخ‌رهایی، زمان نه خطی است و نه بی‌طرف؛ تاریخ، راهی است برای بازیابی کرامت انسان».

در این نگاه، تاریخ، عرصه‌ی تجلی روح جمعی ملت‌ها در برابر سلطه است؛ همان‌گونه که در انقلاب اسلامی ایران یا جنبش بولیواری، تاریخ به بستری معنوی برای بازسازی عدالت بدل شد.

۲. هم‌افقی فکری میان اسلام و آمریکای لاتین دکتر رایوگسن با اشاره به تجربه‌ی تاریخی استعمار در دو قاره، بر شباهت میان دشمن‌شناسی و هویت‌سازی در تمدن اسلامی و تفکر رهایی‌بخش آمریکای لاتین تأکید کرد.

او گفت که علوم انسانی اسلامی، اگر از الهیات خشک فاصله گیرد و به مسئولیت اجتماعی و عدالت‌محوری

بازگردد، می‌تواند در برابر تاریخ سکولار غربی، تاریخی اخلاقی و انسان‌محور بنا کند.

دکتر میریوسفی نیز در بخش گفت‌وگو توضیح داد که در عرفان اسلامی، همان‌گونه که انسان خلیفه‌الله است، تاریخ نیز میدان تکامل و تحقق عدالت الهی است، و این مفهوم با اندیشه‌ی «بودریتاسیون» در فلسفه‌ی رهایی همخوانی دارد.

۳. بازنویسی تاریخ از منظر ملت‌های جنوب

در ادامه نشست، دکتر رایوگسن توضیح داد که تاریخ رسمی استعمار، ملت‌ها را از حافظه‌ی فرهنگی‌شان جدا می‌کند. او از اصطلاح «تاریخ دیگر» (Historia otra) یاد کرد؛ تاریخی که باید از زبان زنان، بومیان، سیاه‌پوستان و طبقات خاموش روایت شود. او افزود که این بازگشت به روایت انسانی از تاریخ، نه گذشته‌گرایی، بلکه شرط ورود به عدالت جهانی است؛ همان عدالتی که بدون کرامت ریشه‌ای، زیربنای تمدنی ندارد.

۴. نسبت رهایی، آموزش و عدالت اجتماعی

به گفته‌ی وی، هیچ ملتی از طریق توصیف صرف وقایع آزاد نمی‌شود، مگر آنکه آموزش و آگاهی تاریخی بدل به فرآیند آزادسازی ذهن و وجدان گردد. از همین رو او فلسفه‌ی پائولو فریره و سیمون رودریگز را تداوم خط انبیا در تمدن الهی دانست؛ آموزشی برای ساختن انسان آگاه.

جمع‌بندی تحلیلی

پیش‌نشست هشتم، تلاشی بود برای پیوند میان الهیات رهایی و انسان‌شناسی اسلامی؛ گفت‌وگویی میان حافظه‌ی مقاومت در آمریکای لاتین و عقل تاریخی در تمدن اسلامی.

هر دو سنت فکری، بر سه پایه‌ی مشترک استوارند:

۱. انسان به‌مثابه حامل معنا و تاریخ، نه ابزار تولید؛
۲. عدالت به‌مثابه‌ی ریشه‌ی تمدن، نه نتیجه‌ی قرارداد اجتماعی؛
۳. آگاهی تاریخی و تربیت اخلاقی به‌مثابه‌ی دو بال پرواز انسان‌رها.

در پایان، دکتر میریوسفی یادآور شد که همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی می‌کوشد این نوع گفت‌وگوهای تمدنی را از مرحله‌ی نظر به مرحله‌ی تأسیس نهادین منتقل کند، تا علوم انسانی بار دیگر خاستگاه عدالت جهان‌ساز شود.

گروه عرفان

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام
برگزار می‌کند:

نهمین پیش‌نشست

همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

بزرگداشت

علامه محمدتقی مصباح یزدی قدس سره؛
روز علوم انسانی اسلامی**عدالت و رهایی در تمدن‌های جنوب:**
گفت‌وگو با لوئیس بریتو گارسیا در افق علوم انسانی اسلامیLa justicia y la liberación en las civilizaciones del Sur: un diálogo con
Luis Britto García desde la perspectiva de las Humanidades Islámicas

مهمان:

دکتر لوئیس بریتو گارسیا

Dr. Luis Britto

تاریخ‌نگار برجسته، فیلسوف رهایی‌بخش ونزوئلایی
از چهره‌های شاخص اندیشه عدالت محور در آمریکای لاتین

مهمان:

دکتر سید محمد رضا میریوسفی

Dr. Seyyed Mohammadreza Miryousefi

عضو هیئت علمی گروه عرفان
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

یکشنبه ۱۹ اکتبر ۲۰۲۵ / ۲۷ مهرماه ۱۴۰۴

ساعت ۹ صبح به وقت ونزوئلا | ساعت ۶ بعد از ظهر به وقت ایران

شیوه برگزاری: حضوری؛ نمایندگی جامعه المصطفی، کاراکاس

لینک دسترسی: کانال تلگرام El dialogo interreligioso

زبان نشست: اسپانیولی

خلاصه تحلیلی پیش‌نشست نهم «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»

موضوع: عدالت و رهایی در تمدن‌های جنوب

پیش‌نشست همایش گفت‌وگوی تمدن‌های جنوب با حضور پروفیسور لوئیس بریتو گارسیا

تاریخ برگزاری: ۲۷ مهر / ۱۴۰۴ / ۱۹ اکتبر ۲۰۲۵

مکان برگزاری: نمایندگی جامعه المصطفی (کاراکاس)

زمان برگزاری: ساعت ۹ صبح به وقت ونزوئلا / ۶ بعد از ظهر به وقت ایران

مدیر نشست: سید محمد رضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه

آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

مقدمه

نشست نهم از سلسله گفت‌وگوهای «عدالت و رهایی در تمدن‌های جنوب» با مشارکت اندیشمند برجسته و نوزولایی پروفیسور لوئیس بریتو گارسیا برگزار شد. این نشست به‌منزله گفت‌وگویی زنده میان فلسفه رهایی‌بخش آمریکای لاتین و انسان‌شناسی دینی در افق علوم انسانی اسلامی بود. هدف نشست، بازشناسی بنیادهای مشترک میان تجربه انقلابی آمریکای لاتین و انقلاب اسلامی ایران در پرتو مفهوم عدالت و استقلال فرهنگی بود.

محورهای نشست

۱. عدالت به مثابه آگاهی و بیداری تاریخی
بریتو گارسیا عدالت را مفهومی صرفاً حقوقی یا اقتصادی ندانست، بلکه آن را نتیجه آگاهی تمدنی و تاریخی دانست که تنها از رهگذر شناخت متقابل فرهنگ‌ها و بازخوانی ریشه‌های فلسفی هر تمدن حاصل می‌شود.

به باور او، در گذشته عدالت اجتماعی در سنت‌های مختلف از اخلاق و دین جدا شد؛ درحالی‌که در فرهنگ‌های جنوب، از جمله در اسلام و سنت‌های بومی آمریکای لاتین، عدالت هنوز پیوندی درونی با معنویت دارد. این نگرش، اساس مفهوم «رهايي» را تشکیل می‌دهد؛ رهایی انسان از هر نوع بندگی، چه سیاسی و چه فکری.

۲. استعمار و تداوم ساختارهای سلطه

در بخش بعد، پروفیسور بریتو به بررسی تاریخی «فرآیند استعمار» پرداخت که از قرن ۱۵ میلادی تا امروز، در اشکال نوپدید اقتصادی، مالی و فرهنگی استمرار یافته است.

او با اشاره به استعمار اسپانیا و فاجعه مرگ میلیون‌ها نفر در قاره آمریکا، تأکید کرد که استقلال سیاسی بدون استقلال ذهنی و اقتصادی ناکامل است.

مطابق تحلیل او، انقلاب بولیواری در ونزوئلا و انقلاب اسلامی در ایران، هر

دو پاسخی تمدنی به استعمار مدرن و وابستگی ساختاری هستند. دو جنبش از دو سوی جهان که در یک روح مشترک معنا می‌یابند: آرمان عدالت و کرامت انسان.

۳. رهایی فرهنگی و نقش آموزش

بریتو گارسیا آموزش عمومی و رایگان را ستون اصلی مقاومت فرهنگی در برابر سلطه دانست.

او با یادآوری سیاست‌های دولت‌های اجتماعی و بولیواری، رشد دانشگاه‌های عمومی و «آموزش مردمی» را یکی از رموز حفظ هویت ملت دانست.

طبق تحلیل او، جامعه آگاه تنها هنگامی می‌تواند آزاد باشد که رسانه، مدرسه و دانشگاه از وابستگی به نظام مصرف و سلطه ایدئولوژیک جهانی رها شوند.

وی مثال تاریخی از کودتای رسانه‌ای

علیه هوگو چاوز در ۲۰۰۲ آورد و نقش آگاهی عمومی را در شکست آن یادآور شد: «مردمی که دانستند حقیقت کجاست و ایستادند».

۴. دین‌داری رهایی‌بخش و الهیات جنوب

در پاسخ به پرسش دکتر میروسی دربارۀ نسبت میان الهیات رهایی (Teología de la Liberación) و انقلاب اسلامی ایران، بریتو گارسیا گفت: «دین در اصل خود دعوت به آزادی است؛ هرگاه ابزار سلطه شود، از حقیقت خود دور می‌ماند، اما دینی که در کنار محرومان می‌ایستد، بار دیگر به رسالت نخستین خود بازمی‌گردد». او خاطرنشان کرد که در تاریخ، دوگونه دین وجود داشته است:

۱. دین سلطه و محافظه‌کاری که کنار قدرت‌های اقتصادی ایستاد؛

۲. دین رهایی که از درون مردم برخاست و به عدالت دعوت کرد.

در این تقسیم‌بندی، اندیشه‌های امام خمینی (ره) و تفکر انقلاب اسلامی را نمونه دوم دانست؛ مرحله‌ای نو در تاریخ ادیان که سیاست و معنویت را نه متضاد، بلکه مکمل هم می‌بیند.

۵. چالش‌های امروزی الهیات عدالت
 پروفیسور بریتو نسبت به ظهور الهیات
 راست‌گرای انجیلی که در برخی کشورهای
 آمریکای لاتین با قدرت‌های اقتصادی و
 رسانه‌ای درآمیخته‌اند، هشدار داد.
 او گفت این جریان، واژگان عدالت و
 ایمان را برای توجیه نابرابری به‌کار می‌گیرد و
 با پشتیبانی ایالات متحده به نفوذ فرهنگی
 دست یافته است.
 در برابر، او خواستار بازسازی یک الهیات
 جنوب- جنوب شد. پیوند میان اندیشه
 اسلامی ایران، مسیحیت‌رهای بخش
 آمریکای لاتین، و عرفان بومی سرخ‌پوستی
 - برای زایش یک زبان اخلاقی مشترک علیه
 نظام سلطه.

۶. معنویت به‌منزله منبع مقاومت
 در بخش جمع‌بندی، بریتو گارسیا بر
 این نکته پای فشرد که «انسان آزاد بدون
 معنویت نمی‌زید».
 او گفت همان‌گونه که انقلاب‌ها نیازمند
 عدالت اقتصادی‌اند، بدون وجدان معنوی
 محکوم به زوال‌اند؛ بنابراین روح عدالت در
 جنوب جهان، روحی معنوی است: آمیخته
 از عقل، عشق، و مسئولیت انسان در برابر
 ظلم.

جمع‌بندی دبیر نشست

دکتر میریوسفی در پایان، بر تلاقی سه
 محور اصلی این گفت‌وگو تأکید کرد:
 ۱. فلسفه تاریخ‌رهای در تمدن‌های جنوب؛
 ۲. عدالت به‌مثابه پیوندی میان عقل،
 ایمان و عمل اجتماعی؛
 ۳. ضرورت شکل‌گیری گفت‌وگوی
 میان‌تمدنی جدید میان ایران و آمریکای
 لاتین.
 او اعلام کرد که این گفت‌وگو نخستین
 گام از پروژه پژوهشی گسترده‌تری است با
 عنوان «عدالت و معنویت در تمدن‌های
 جنوب» که قرار است محصول آن در قالب
 مقالات، کتاب‌ها و مجموعه نشست‌های
 مشترک منتشر شود.

گروه عرفان
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
برگزار می‌کند:

دهمین پیش‌نشست

همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

بزرگداشت
علامه محمدتقی مصباح یزدی (قدس سره)
روز علوم انسانی اسلامی

عرفان سرخ‌پوستی و بازاندیشی در مفهوم قدسی
واکاوی در پیوند انسان، طبیعت و روح جهان

Misticismo indígena y relectura del concepto de lo sagrado: un análisis del vínculo entre el ser humano, la naturaleza y el espíritu del

مهمان:
دکتر گلا دیس گونزالس
Dr. Gladys Gonzalez
راهنمای معنوی و پژوهشگر برجسته
در حوزه ادیان و عرفان سرخ‌پوستی

مهمان:
دکتر سید محمد رضا میریوسفی
Dr. Seyyed Mohammadreza Miryousefi
عضو هیئت علمی گروه عرفان
مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

یکشنبه ۱۹ اکتبر ۲۰۲۵ | ۲۷ مهرماه ۱۴۰۴
ساعت ۳ بعد از ظهر به وقت ونزوئلا | ساعت ۱۱ شب به وقت ایران
شیوه برگزاری: حضوری؛ دانشگاه بولیواریانا ونزوئلا (UVB) - کاراکاس
لینک دسترسی: کانال تلگرام El dialogo interreligioso
زبان نشست: اسپانیولی

خلاصه آکادمیک پیش‌نشست دهم «همایش بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»
موضوع: عرفان سرخ‌پوستی و بازاندیشی در مفهوم قدسی
محور پژوهش: واکاوی در پیوند انسان، طبیعت و روح جهان
مهمان نشست: دکتر گلا دیس گونزالس (Gladys González) - راهنمای معنوی و
پژوهشگر ادیان بومی
مدیر نشست: سید محمد رضا میریوسفی، عضو هیئت علمی گروه عرفان مؤسسه
آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
زمان برگزاری: یکشنبه ۱۹ اکتبر ۲۰۲۵ / ۲۷ مهر ۱۴۰۴
مکان برگزاری: دانشگاه بولیواریانا ونزوئلا (UVB) - کاراکاس

مقدمه

نشست دهم از مجموعه «عرفان و هم‌فکری معنوی» به یکی از بنیادی‌ترین پرسش‌های عصر کنونی اختصاص داشت: چگونه می‌توان مفهوم «قدسی» را از نو فهمید، هنگامی که جهان از معنویت تهی و طبیعت از معنا جدا شده است؟

دکتر گلادیس گونزالس در این گفت‌وگو با تکیه بر میراث عرفانی بومیان آمریکای لاتین، کوشید تا «بازتعریف قدسی» را نه در ساحت الهیات انتزاعی، بلکه در بطن زندگی طبیعی و روزمره نشان دهد. عرفان بومی سرخ‌پوستی دعوتی است به همزیستی با زمین، نه گریز از آن، و در این معنا، «قدسیّت» خود را در خاک، آب، باد و باران آشکار می‌سازد.

او در آغاز سخنانش بیان داشت که اصطلاح «مستیسم» برای توصیف تجربه بومی دقیق نیست؛ زیرا ملت‌های بومی بر خلاف سنت‌های نهادینه‌شده دینی، ایمان را در قالب ایدئولوژی یا فرقه تعریف نمی‌کنند. برای آنان، دین همان «روح زندگی» است که در تمامی موجودات جریان دارد؛ چنان‌که در میان قوم گویاو (Wayuu)، تجربه قدسی از دل رابطه زنده انسان با طبیعت برمی‌خیزد و نه از نظام اعتقادی مدون.

به عنوان نمونه، دکتر گونزالس به اسطوره Maleigua اشاره کرد؛ واژه‌ای که در فرهنگ گویاو به معنی «دوست زمین» است. Maleigua نه داور کیهانی، بلکه همراه آفرینش است؛ دوستی که زمین و ساکنانش را حراست می‌کند. به گفته او، «قدسی» در عرفان سرخ‌پوستی از جایگاه فرادست به جایگاه «هم‌بود» فرو می‌آید. خدا در درون زمین حضور دارد، نه بر فراز آن.

در این تبیین تازه از قدسی، مرز میان الهی و زمینی فرو می‌ریزد. حیوانات حامل روح نیاکان اند، و هر گیاه یا سنگ، اثری از هستی الهی را در خود دارد. از همین رو نابودی طبیعت یا آزار حیوان نه فقط خطا، بلکه توهینی به روح خالق تلقی می‌شود. این جهان‌بینی حتی مفهوم مرگ را دگرگون می‌سازد؛ مرگ به معنای انقطاع نیست، بلکه عبور از شکلی از زندگی به شکلی دیگر است. مراسم سوگ در این سنت با شادی و ضیافت همراه است؛ زیرا مرگ بازگشت به چرخه هستی است.

در بخش تحلیلی نشست، دکتر میریوسوفی پرسیدند که جایگاه «راهنمای معنوی» در این سنت در قیاس با کشیش یا پیامبر چیست؟ دکتر گونزالس پاسخ داد که Guía espiritual در حقیقت فردی است که از کودکی با رؤیا و ارواح یاریگر در تماس است و هدایت را از طریق سکون و عشق می‌آموزد، نه از بیم دوزخ، بلکه از همدلی با جهان زنده. او با نقل سخنی از یکی از شیوخ گویاو گفت: «راهنما از

ترس سخن نمی‌گوید، از سازگاری و آرامش سخن می‌گوید تا جامعه به موازنه بازگردد».

این الگوی هدایت، قوام اخلاقی جوامع بومی را نیز تبیین می‌کند؛ چون گناه در این جهان‌بینی بیمار شدن روح است، نه تخطی حقوقی، پس «زندان» معنا ندارد. درمان خطا با دعا و آواز و آبتنی پاک‌کننده انجام می‌شود تا روح بیمار دوباره با هستی هماهنگ گردد. به تعبیر سخنران «عرفان بومی درمان جمعی روح اجتماع است».

در ادامه، دکتر گونزالس به تهدیدات کنونی اشاره کرد: نخست، نفوذ کلیساهای تبشیری که با یادگیری زبان بومیان به تغییر باطن فرهنگ آنها می‌پردازند و آیین‌های سنتی را شیطانی می‌خوانند؛ و دوم، فشار اقتصادی و اجتماعی پرداخت عشریه حتی در جوامعی که در فقر معاش دارند. این پدیده را او «کولونیالیسم دینی نوین» نامید و هشدار داد که چنین سیاست‌هایی در واقع «ریشه‌کنی قدسیت زمین» است.

با وجود این، او خواستار گسست از خصومت میان ادیان شد و از «گفت‌وگوی برابر» دفاع کرد. از نظر او ایمان راستین هرچاکه با عدالت و زمین هم‌آهنگ باشد، به حقیقت واحد می‌رسد، چه در مسیحیت باشد چه در آیین بومی. او تصریح کرد که بسیاری از مردم گویاو هم‌زمان به Maleigua و به مسیح ایمان دارند؛ زیرا «ایمان عاشقانه مرز نمی‌شناسد».

سخنان دکتر گونزالس با یاد از چهره‌های معنوی ونزوئلا مانند دکتر خوزه گریگوریو هرناندس و خواهر کارمن رندیلیس پایان یافت. او این دور نمونه انسان قدسی معاصر دانست؛ انسان‌هایی که در سکوت، رنج و خدمت، معنویت را در زندگی اجتماعی آشکار کردند.

در جمع‌بندی نهایی، دکتر میریوسوفی تأکید نمود که طرح دیدگاه گونزالس از منظر گفت‌وگوی بین‌دینی، نه صرفاً احیای سنت بومی، بلکه پیشنهاد راهی نو برای بازاندیشی در مفهوم قدسی است. وی یادآور شد که عرفان سرخ‌پوستی در کنار عرفان اسلامی و مسیحی، می‌تواند حلقه مفقوده اخلاق زیست‌محیطی را ترمیم کند؛ طبیعت را باید نه ملک که آیه‌ای الهی دانست.

نتیجه

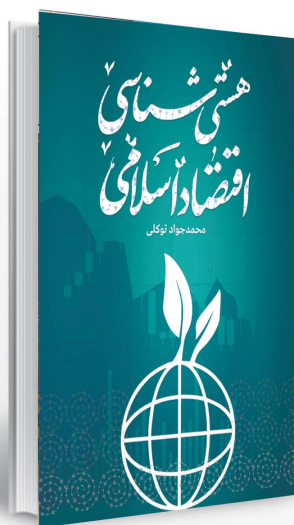
عرفان سرخ‌پوستی، همان‌گونه که دکتر گونزالس نشان داد، فلسفه «زیستن در هماهنگی با طبیعت» است و بازاندیشی در مفهوم قدسی را از ساحت ذهن الهیاتی به «زیست عملی» می‌کشاند. در این نگاه، قدسیت در همه موجودات حضور دارد و بازگشت به این آگاهی، تنها راه‌هایی انسان امروزی از بحران معنوی و زیست‌محیطی است.

درآمدی بر فلسفه اقتصاد اسلامی
نویسنده: محمدجواد توکلی

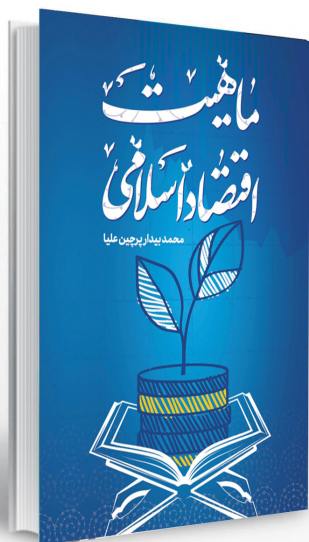
ارزش شناسی اقتصاد اسلامی
نویسنده: محمدجواد توکلی

هسته شناسی اقتصاد اسلامی
نویسنده: محمدجواد توکلی

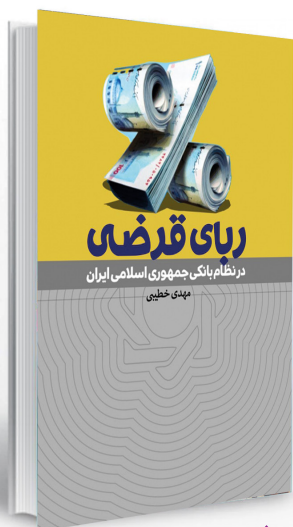
بررسی اصول حاکم بر صادرات و واردات در اقتصاد مقاومتی
نویسنده: سعید محمدبیگی

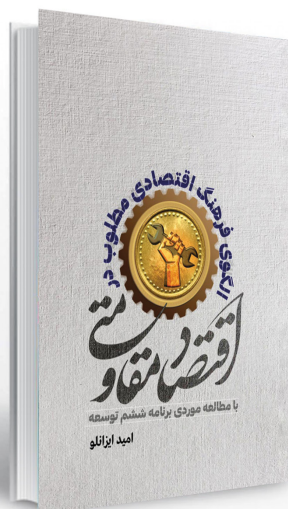
ماهیت اقتصاد اسلامی
نویسنده: محمد بیدار پرچین علیا

حیله‌های ربا / به ضمیمه استثنائات
نویسنده: مهدی خطیبی

ربای قرضی
در نظام بانکی جمهوری اسلامی ایران
نویسنده: مهدی خطیبی

الگوی فرهنگ اقتصادی مطلوب در اقتصاد مقاومته
نویسنده: امید ایزانلو